

APROBAT
de Directorul de Țară al Reprezentanței Fundației
„FUNDACJA SOLIDARNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ”
în Republica Moldova
Tomasz Horbowski
prin ordinul nr. 2021-21 din 2021.03.02

Cod: SFMD-CMMS-1

CADRUL DE MANAGEMENT DE MEDIU ȘI SOCIAL

al Reprezentanței Fundației „FUNDACJA SOLIDARNOŚCI
MIĘDZYNARODOWEJ”
în Republica Moldova

Elaborat de:

Ala Donica, Expert de Mediu, Solidarity Fund PL în Moldova

Colaborare:

Marcela Vatamaniuc, Specialist Dezvoltare rurală – LEADER, Solidarity Fund PL în
Moldova

CUPRINS:

Numărul secțiunii	Denumirea secțiunii	Pagina
	ACRONIME	3
	GLOSAR	4-5
1.	DISPOZIȚII GENERALE	6
2.	SOLIDARITY FUND PL ÎN MOLDOVA – PRINCIPII DE ACTIVITATE	6-8
3.	IDENTIFICAREA RISCURILOR ȘI IMPACTURILOR POTENȚIALE ALE ACTIVITĂȚILOR SOCIO-ECONOMICE ASUPRA MEDIULUI	9-10
4.	ÎNDRUMĂRI DE MEDIU	11-15
	4.1. CLASIFICAREA PROIECTELOR (SCREENING-UL DE MEDIU)	15-17
	4.2. EVALUAREA IMPACTULUI ASUPRA MEDIULUI	18-20
	4.3. MĂSURILE PROPUSE DE ATENUARE A IMPACTULUI ACTIVITĂȚILOR SOCIO-ECONOMICE ASUPRA MEDIULUI	20-23
	4.4. CONȚINUTUL ȘI FORMATUL PENTRU PLANUL DE MANAGEMENT DE MEDIU ȘI PLANUL DE MONITORIZARE DE MEDIU	24-25
5.	EVALUAREA STRATEGICĂ DE MEDIU	26
6.	STRUCTURA ORGANIZATORICĂ PENTRU REALIZAREA PREVEDERILOR CMMS	27-28
7.	REFERINȚE BIBLIOGRAFICE	
8.	ANEXE	29-32
	Anexa 1- Aspecte generale privind cadrul național de reglementare în domeniul mediului. Aspecte generale privind cadrul național de reglementare a securității în muncă.	33-35
	Anexa 2 - Lista activităților planificate pentru care trebuie stabilită necesitatea efectuării evaluării impactului asupra mediului.	36-37
	Anexa 3- Domeniile și activitățile pentru care este necesară expertiza ecologică de stat.	38
	Anexa 4- Fișa de mediu.	39-46
	Anexa 5 – Chestionar privind impactul activităților socio-economice asupra mediului.	47
	Anexa 6- Fișa de verificare a măsurilor de mediu indicate pentru proiectele de scară mică.	48-57
	Anexa 7- Măsuri propuse în evitarea, atenuarea impactului activităților socio-economice asupra mediului.	58
	Anexa 8 – Plan de Management de Mediu.	59
	Anexa 9 – Plan de Monitorizare de Mediu.	60
	Anexa 10- Scrisoare de confirmare a implementării adecvate a recomandărilor de mediu.	

ACRONIME

AGRM	Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale
AM	Agenția de Mediu
CMA	Concentrația Maxim Admisibilă
CMMS	Cadrul Managementului de Mediu și Social
EES	Expertiză Ecologică de Stat
EIM	Evaluarea Impactului asupra Mediului
ESM	Evaluarea Strategică de Mediu
GAL	Grup de Acțiune Locală
IEG	Institutul de Ecologie și Geografie
IPM	Inspectoratul pentru Protecția Mediului
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MCA	Materiale care conțin Azbest
PMM	Plan de Management de Mediu
PMzM	Plan de Monitorizare de Mediu
SFPL in MD	Solidarity Fund PL în Moldova
SHS	Serviciul Hidrometeorologic de Stat
VLE	Valoare Limită de Emisie

GLOSAR

acord de mediu – act permisiv, emis de organul central de mediu al administrației publice, prin care sunt stabilite condițiile și, după caz, măsurile pentru protecția mediului care trebuie respectate în cazul realizării proiectului;

activitate planificată – proiect public sau privat ori etapă prevăzută în cadrul unui proiect, care constă în construcția de obiecte noi, extinderea, reconstrucția, modernizarea, reprofilarea, planificarea unor genuri noi de activitate, dobândirea sau utilizarea resurselor naturale, influența asupra teritoriului sau peisajului neatins sau puțin modificat de activitatea omului, precum și alte acțiuni ale căror efectuare sau ale căror rezultat final poate avea impact semnificativ asupra mediului;

arie naturală protejată - spațiu natural, delimitat geografic, cu elemente naturale reprezentative și rare, desemnat și reglementat în scopul conservării și protecției tuturor factorilor de mediu din limitele lui;

aviz al expertizei ecologice de stat – act eliberat de Agenția de Mediu ce constată corespunderea documentației de proiect cu prevederile legislației de mediu și cuprinde măsurile pentru protecția mediului care necesită să fie respectate în procesul realizării proiectului;

componente ale naturii - elementele și condițiile naturale ale Terrei: aerul, apele de suprafață și apele freatice, solul și subsolul, rocile, masivele muntoase, lumea vegetală și ființele vii;

dezvoltare durabilă/sustenabilă - dezvoltare care este capabilă de a satisface cerințele generației prezente, fără însă a se compromite șansa generațiilor viitoare de a-și satisface, la rândul lor, propriile necesități;

documentație de proiect – materiale scrise și ilustrate, care cuprind soluții tehnice și economice de realizare a obiectului de investiții în volumul stabilit;

documente de urbanism și amenajare a teritoriului - ansamblul documentelor, elaborate și aprobate în modul stabilit, referitoare la un teritoriu determinat, care conțin analiza situației existente și stabilesc obiectivele, acțiunile și măsurile în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului;

evaluarea impactului asupra mediului – procedură de estimare și analiză a eventualelor efecte ale activității planificate asupra mediului, precum și pentru elaborarea propunerilor privind prevenirea și minimizarea impactului negativ sau, în cazul încălcării cerințelor prevăzute de prezenta lege, pentru interzicerea demarării activității planificate;

expertiză ecologică - gen de activitate în domeniul protecției mediului înconjurător, constând în aprecierea prealabilă a influenței activităților economice preconizate asupra stării mediului, a corespunderii parametrilor acestor activități actelor legislative și altor acte normative, normelor și standardelor în vigoare;

impact asupra mediului – schimbări directe sau indirecte ale mediului, provocate de realizarea unor activități planificate care afectează sau pot afecta atât sănătatea omului, cât și diversitatea biologică, solul, subsolul, apa, aerul, clima, peisajul, bunurile materiale, patrimoniul cultural, precum și interacțiunea dintre factorii enumerați;

inițiator – persoană fizică sau juridică, inclusiv unitățile publice și administrativ-teritoriale, care solicită obținerea dreptului de realizare a activității planificate;

management ecologic/de mediu - o totalitate de principii și metode de studiere, de formulare a abordărilor și de elaborare a mecanismelor și instrumentelor organizării și administrării relațiilor dintre mediu și societate la toate nivelurile, în scopul asigurării dezvoltării sustenabile;

mediu antropic - mediu în care componentele naturale inițiale au fost înlocuite în cea mai mare parte în urma activității umane, rezultând sisteme funcționale noi, adaptate necesităților vieții omului (medii urbane, rurale, industriale, de transport, agricole);

mediu înconjurător - ansamblul condițiilor și elementelor naturale ale Terrei: apa, aerul, solul și subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice și anorganice, precum și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune, cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv unele valori materiale și spirituale, care asigură existența, creșterea și prosperitatea unui organism

sau a unui grup de organisme (populație), inclusiv cu influențe asupra calității vieții, bunăstării și sănătății omului;

mediu natural - totalitatea factorilor naturali aflați în relații de interdependență și într-o stare de echilibru dinamic, cuprinzând apa, aerul, roca și solul, relieful și subsolul, și care determină condițiile de viață pentru vegetație, animale și om. Este considerat natural mediul în care predomină elementele care nu au suferit modificări induse de activitățile omului;

monitoring de mediu - supravegherea evoluției în timp a unui sistem natural sau artificial prin determinarea, evaluarea sau avertizarea asupra depășirii unor valori limită a unor indicatori sau parametri importanți ai sistemului;

politica de mediu - totalitatea intențiilor și principiilor declarate de către organizație cu privire la performanța globală de mediu și care constituie cadrul de acțiune și de stabilire a obiectivelor și țințelor de mediu ale organizației respective;

prevenirea poluării - activitate de utilizare a unor procese, practici, materiale sau produse care împiedică, reduc sau controlează poluarea, care pot include reciclarea, tratarea, modificarea proceselor, mecanismele de control, utilizarea eficientă a resurselor, înlocuirea materialelor, precum și orice alte măsuri în acest sens;

public interesat – grup de indivizi afectați sau care ar putea fi afectați de procedurile de adoptare a deciziilor în domeniul mediului, ori pentru care acest subiect prezintă importanță;

partenerii de implementare - organizații publice sau private care contribuie la implementarea unor sarcini/activități specifice ale proiectului sau susțin diseminarea și sustenabilitatea proiectului;

regim de protecție - reglementarea activității economice în scopul protecției complexului natural și conservării componentelor naturii pentru asigurarea funcționării normale a ecosistemelor;

sinergie – asocierea mai multor organe, sisteme, factori care desfășoară activități simultane, coordonarea mai multor acțiuni în vederea obținerii unui rezultat comun cu economie de mijloace;

solidaritate – simț al responsabilității pe care îl are fiecare persoană din societate față de toate celelalte persoane și care o determină să se implice pentru realizarea binelui comun, care se exprimă prin acțiuni concrete, fără a aștepta nimic în schimb.

subsidiaritate - luarea deciziilor la nivel inferior, pe baza unor criterii uniforme, stabilite anterior la cel mai înalt nivel.

sustenabilitate - calitate a unei activități antropice de a se desfășura, fără a epuiza resursele disponibile și fără a distruge mediul.

1. DISPOZIȚII GENERALE

În vederea abordării problemelor de mediu și sociale, Solidarity Fund PL în Moldova (denumită în continuare și „Organizația”), a dezvoltat Cadrul privind Managementului de Mediu și Social pentru proiectele care sunt elaborate și implementate în domeniul direcțiilor prioritare de activitate ale organizației.

Cadrul de Management de Mediu și Social (CMMS) include reguli, proceduri și îndrumări de mediu, care țin de evaluarea strategică de mediu și evaluarea impactului activităților socio-economice asupra componentelor mediului natural și antropic. Aceste activități sunt necesare în identificarea impactului de mediu al diferitelor planuri, programe elaborate pentru dezvoltarea localităților, dar sunt necesare și în elaborarea Planului de Management de Mediu și Social și Planului de Monitorizare de Mediu pentru activitățile cu impact socio-economic asupra mediului urban și rural.

Îndrumările de mediu sunt indicate pentru diferite tipuri de proiecte și oferă instrucțiuni relaționate identificării impactului potențial și măsurile de atenuare/minimizare a impacturilor, care urmează a fi întreprinse - la toate etapele - de la identificare și selectare, la etapa de proiectare și implementare, monitorizare și evaluare a rezultatelor (acțiuni confirmate prin documentul final, care indică implementarea adecvată a recomandărilor de mediu). Adicional, Cadrul de Management de Mediu și Social prezintă procedura screening-ului de mediu (examinarea inițială); evaluarea impactului activităților planificate, în toate etapele proiectului; îndeplinirea fișelor de mediu, chestionarului de mediu și modele ale Planului de Management de Mediu, Planului de Monitorizare, care includ indicatori de implementare, responsabilitățile părților antrenate în activitățile proiectului, indicatori de monitorizare, etc.

Acest cadru de politici de mediu și social urmează să servească drept ghid pentru toți partenerii implicați în procesul de implementare a proiectelor, orientate spre dezvoltarea durabilă a comunităților urbane și rurale, în scopul promovării și respectării principiilor de protecție a mediului, de siguranță și sănătate a muncitorilor antrenați în activități și a populației din aria de implementare a proiectelor, în conformitate cu prevederile cadrului legislativ/normativ al Republicii Moldova. Coordonatorii de programe, coordonatorii de proiecte, donatorii, instituțiile partenere și publicul interesat vor putea face cunoștință cu Cadrul de Management de Mediu și Social, accesând documentul pe site-ul oficial al organizației, la adresa: www.solidarityfund.md.

2. SOLIDARITY FUND PL ÎN MOLDOVA – PRINCIPII DE ACTIVITATE

„Solidarity Fund PL în Moldova” activează în Republica Moldova din anul 2012, în baza Memorandumului de Înțelegere semnat între Republica Polonia și Republica Moldova. Scopul activității SFPL în Moldova este de a contribui la dezvoltarea locală durabilă, a stimula prosperitatea și a crea condiții de trai mai bune în Republica Moldova.

Activitatea SFPL în Moldova se bazează pe *principiul solidarității, subsidiarității și sincergiei* și este orientată spre sprijinirea democrației la nivel local, prin crearea parteneriatelor durabile în zonele rurale și urbane din Republica Moldova, în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață a oamenilor. Prin activitatea sa, SFPL în Moldova contribuie la stimularea implicării active a cetățenilor în procesele de consolidare și dezvoltare a Republicii Moldova, astfel fortificând vecinătatea cu UE.

Această abordare presupune un angajament pe termen lung în care organizația implementatoare poate avea diferite roluri, în diferite etape ale procesului de dezvoltare, cum ar fi: etapa pilot, de multiplicare, instituționalizare, stabilizare a rezultatelor și crearea capacităților de implementare în mod independent. Având la bază modele europene de dezvoltare, Organizația lucrează în scopul identificării celor mai optime soluții la nivel local, care pot servi ca proiecte-model/proiecte-pilot/ istorii de succes, într-un îmbunătățirea calității vieții la nivel comunitar.

Experiența obținută în urma realizării diverselor proiecte și bunele practici implementate în acest proces sunt împărtășite cu partenerii locali, *cu promovarea practicilor sustenabile de mediu, eficientizarea procesului de producție prin tehnologii, utilaje, procedee inovative, non-poluante, aplicarea abordării integrative a problemelor comunitare și dezvoltarea locală durabilă.*

Protecția mediului constituie o problemă de importanță globală, care trebuie să devină o prioritate națională, deoarece vizează în mod direct condițiile de viață și de sănătate ale populației, o dată cu realizarea intereselor economice. Existența unui mediu nepoluat contribuie, incontestabil, la asigurarea drepturilor fundamentale ale omului, prevăzute de Constituția Republicii Moldova: dreptul la viață și dreptul la sănătatea fizică și morală. Aceasta implică păstrarea calității principalelor componente ale mediului (aerului, apei, solului, florei și faunei), în condițiile unei dezvoltări durabile. Actualmente, Republica Moldova se confruntă cu numeroase probleme majore în domeniul mediului, și anume: managementul insuficient al deșeurilor solide (care induc poluări ale solului, aerului și apei); managementul defectuos al pădurilor și persistența practicilor agricole iraționale (cauzează degradarea solului și pierderea biodiversității); poluarea intensă a râurilor mici, fântânilor, izvoarelor (din cauza activităților agricole, a infrastructurii învechite de epurare a apelor, a depozitării ilegale a deșeurilor și a deversării dejecțiilor animaliere în apele de suprafață și subterane); poluarea aerului în zonele urbane (în urma activităților industriale și circulației unui număr mare de mașini învechite), nesiguranța energetică (indusă de lipsa sau slaba dezvoltare a surselor regenerabile de energie); intensificarea schimbărilor climatice și a riscurilor asociate acestora etc.

Problemele enumerate sunt luate în considerare în procesul de realizare a proiectelor sprijinite de organizație și pentru fiecare proiect în parte, sunt identificate cele mai optime soluții în buna realizare a activităților preconizate, cu evitarea impactului asupra mediului.

Atingerea obiectivului de bază – dezvoltarea comunitară – se planifică a fi efectuată prin intermediul promovării principiilor de dezvoltare durabilă și de protecție a mediului înconjurător. SFPL în Moldova este hotărâtă să susțină dezvoltarea atât a localităților rurale, cât și a celor urbane într-un mod durabil, unde în procesul de desfășurare a activităților în cadrul proiectelor susținute de Organizație, nu este cauzat nici un impact negativ asupra mediului și/sau populației din aceste zone.

Conceptul de *dezvoltare durabilă* cuprinde trei componente importante, susținute și de SFPL în Moldova în activitatea sa:

- Durabilitatea mediului;
- Sustenabilitatea economică;
- Sustenabilitatea socială.

În procesul de elaborare și implementare a proiectelor finanțate în cadrul SFPL în Moldova, vor fi aplicate cerințe specifice de protecție a mediului. La formularea abordării de mediu în cadrul SFPL în Moldova, s-a ținut cont atât de cadrul legislativ internațional, cât și de prevederile naționale de protecție a mediului. Luând în calcul aspirațiile Republicii Moldova de integrare europeană, exprimate în Acordul de Asociere între RM și UE, Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre, aprobat prin HG nr. 1472 din 30 decembrie 2016, de prevederile celor 19 convenții internaționale de mediu, acorduri, regulamente din care RM face parte etc., și în contextul respectării cerințelor europene de mediu, parțial transpuse în cadrul legal de protecție a mediului al Republicii Moldova, activitatea SFPL în MD se axează pe următoarele principii de mediu:

Principiul precauției – presupune evitarea riscurilor în ceea ce privește posibilitatea existenței unei amenințări la adresa sănătății publice sau a calității mediului. Astfel, se recomandă trecerea la *măsuri pentru îndepărtarea amenințării*, chiar dacă nu există date suficiente care să susțină iminența și gravitatea acesteia. Conform acestui principiu, decizia de a nu interveni trebuie să fie luată în cazul în care există studii, analize clare care să arate absența unui risc major;

Principiul acțiunii de prevenire - prevede luarea din timp a unor măsuri potrivite pentru a evita și împiedica impacturi negative asupra mediului, reducând astfel necesitatea acțiunilor de gestionare post-factum;

Principiul „Poluatorul plătește” - prevede suportarea de către poluator a cheltuielilor legate de măsurile de combatere a poluării cauzate, cheltuieli stabilite de autoritățile publice. Se urmărește, astfel, responsabilizarea celor care au încălcat normele de mediu și descurajarea nerespectării legislației de mediu;

Principiul integrării - prevede ca cerințele de protecție a mediului să fie prezente în definirea și implementarea politicilor comunitare, indiferent care este subiectul principal al acestora;

Principiul proximității - are drept scop soluționarea problemelor la locul unde sunt generate sau în apropierea acestuia. Prin acest principiu, sunt încurajate comunitățile locale în asumarea responsabilității pentru deșeurile și poluarea produsă (exemplu: **eliminarea și tratarea deșeurilor în instalații adecvate aflate în imediata apropiere a producătorilor de deșeuri, în scopul de a asigura un nivel ridicat de protecție a mediului și a sănătății publice**);

Principiul subsidiarității - promovează luarea deciziilor la nivel inferior, pe baza unor criterii uniforme, stabilite anterior la cel mai înalt nivel.

Principiile generale de mediu specificate mai - sus sunt reflectate în legislația națională de mediu și se referă la diverse sectoare vizate de politica de mediu a Organizației, cum ar fi: gestionarea deșeurilor, poluarea fonică, calitatea apei, calitatea aerului, controlul poluării industriale, protecția naturii, protecția solului, managementul substanțelor chimice periculoase, și altele. Organizația se angajează să activeze conform cerințelor legislative din domeniu și să contribuie la îndeplinirea acestora în cadrul proiectelor pe care le desfășoară.

Totodată, în activitățile sale, Organizația va încuraja (acolo unde va fi posibil), promovarea dezvoltării durabile, a economiei verzi și a eco-inovațiilor, aplicarea celor mai bune tehnici/tehnologii disponibile care sunt prietenoase mediului, dezvoltarea și aplicarea principiilor agriculturii ecologice și conservative etc.

La fel, în procesul aplicării cerințelor de mediu în proiectele pe care le finanțează, SFPL în Moldova va pune accentul pe beneficiile care pot fi obținute prin respectarea cerințelor de mediu în cadrul proiectelor, și anume: conservarea energiei sau utilizarea rațională a resurselor energetice, reciclarea/reutilizarea materialelor sau a bunurilor, reducerea cantității de deșeuri și gestionarea corespunzătoare a acestora, utilizarea resurselor regenerabile, conservarea biodiversității, a habitatelor naturale și altele.

Organizația se angajează să dezvolte/promoveze aceste aspecte prin asistență oferită beneficiarilor în domeniul managementului ecologic (instruiri, întruniri, discuții, training-uri, seminare etc.), cu dezvoltarea capacităților acestora și întru asigurarea durabilității activităților din proiecte. Astfel, activitatea SFPL în Moldova, inclusiv cea de mediu, va fi una bazată pe transparență, receptivitate și accesibilitate pentru toți cei interesați de activitatea Organizației.

3. IDENTIFICAREA DE RISCURI ȘI POTENȚIALE IMPACTURI ALE ACTIVITĂȚILOR SOCIO-ECONOMICE ASUPRA MEDIULUI

Solidarity Fund PL în Moldova, prin inițiativele dezvoltate pe parcursul anilor de activitate, vine să contribuie la procesele de dezvoltare socio-economică ale Republicii Moldova, prin promovarea proiectelor care valorifică potențialul uman și natural, dezvoltarea parteneriatelor locale, revitalizarea orașelor și promovarea aspectelor corelate dezvoltării sustenabile (practici prietenoase mediului, eficiență energetică, agricultură ecologică etc.).

Per general, proiectele tind să ofere o serie de **oportunități și beneficii social-economice, precum și de protecție a mediului**, între care:

- integrarea cetățenilor în activitățile economice ale comunității, crearea de noi locuri de muncă și reducerea nivelului migrațional/de sărăcie al populației;
- creșterea acumulărilor la bugetele locale, dezvoltarea socio-economică a comunității și bunăstării populației etc.
- îmbunătățirea nivelului de instruire și informare a partenerilor de implementare privind cadrul legal și modul de gestionare durabilă a resurselor naturale;
- aplicarea evaluării strategice de mediu pentru planurile și programele de nivel local, aprobate de administrația publică locală;
- consolidarea capacității de responsabilitate în utilizarea rațională a resurselor naturale, cu respectarea normelor și cerințelor ecologice stabilite prin legislația de mediu în aria de implementare;
- modernizarea sectorului agricol și agro-alimentar, cu aplicarea utilajelor, tehnologiilor performante de gestionare și protecție a componentelor de mediu în sistemele de agricultură;
- susținerea inițiativelor socio-economice ce promovează energia verde, agricultura ecologică, infrastructurile durabile, conservarea energiei, ierarhia deșeurilor, reducerea poluării, conservarea biodiversității, extinderea spațiilor verzi ale localităților urbane și rurale, etc.;

Prin implementarea activităților proiectelor, se asigură un **impact pozitiv asupra mediului și a comunităților** prin:

- identificarea posibilelor efecte asupra mediului, inclusiv asupra sănătății umane a diverselor planuri, programe, strategii la nivel local;
- menținerea, conservarea și dezvoltarea durabilă a componentelor de mediu, cu asigurarea utilizării sustenabile a resurselor naturale;
- extinderea suprafeței terenurilor ocupate de spații verzi, fâșii riverane de protecție a apelor, reducerea fragmentării, restabilirea unor porțiuni a acestora etc.;
- reducerea poluării componentelor de mediu, asigurarea unui management adecvat al deșeurilor, evitarea degradării terenurilor, a ecosistemelor naturale și a mediilor antropice;
- asigurarea respectării regimului de utilizare și protecție a ariilor naturale protejate și a celor ocrotite din mediile antropice;
- promovarea bunelor practice cu evitarea/minimizarea impactului activităților proiectelor asupra mediului etc;
- îmbunătățirea nivelului de instruire și informare a partenerilor de implementare privind protecția mediului, educația ecologică, cadrul legal de gestionare a mediului etc.

Totodată, activitățile de proiect propuse, în cazul în care nu sunt implementate în mod adecvat, pot provoca anumite **efecte negative asupra mediului și a comunităților**, în special:

- poluarea componentelor fizice și biotice ale mediului (poluarea apei, aerului și a solului, pierderea biodiversității, fragmentarea habitatelor naturale, consumul irațional de energie și de apă etc.);
- generarea efectelor negative prin lucrările de construcție, renovare, amenajare (eroziunea solului, poluarea fonică și estetică, degradarea patrimoniului natural și cultural etc.);
- managementul defectuos al deșeurilor rezultate din activitățile proiectelor și impactul negativ al lor asupra componentelor de mediu (colectarea comună a diferitor tipuri de deșeuri, apariția gunoștilor neautorizate, prezența deșeurilor periculoase, lipsa verigilor din ierarhia deșeurilor, poluarea unor componente de mediu, degradarea peisajelor naturale și urbane etc.);
- afectarea sănătății oamenilor, nerespectarea securității în muncă (lipsa măsurilor privind asigurarea securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă, apariția unor accidente, riscuri profesionale - intoxicații, emisii poluante, zgomote etc.);

Per general, activitățile din cadrul proiectelor nu presupun schimbări în destinația terenurilor, permutarea oamenilor și se soldează cu livrări de bunuri și servicii necesare comunităților, cu reabilitarea infrastructurii la nivel local, încurajarea tendințelor inovative, prietenoase mediului în diverse activități, benefice pentru populație. Totuși, **în implementarea proiectelor se vor lua în calcul unele aspecte sociale** care pot minimiza impactul pozitiv al activităților din proiect asupra comunităților sau pot provoca apariția unor impacturi sociale negative, principalele fiind:

- particularitățile spațiului rezidențial/cartierului - tendințe demografice negative (îmbătrânirea populației, conflicte între minoritățile etnice, grupuri de risc, etc.);
- acordul populației/rezidenților din aria de implementare a proiectului;
- modul de utilizare actuală al terenului și dreptul de proprietate asupra acestuia - lipsa informațiilor necesare despre titlaturii terenurilor, forma de proprietate, conflictele de interes, set incomplet de documente, identificarea prea complicată a acestora, etc.;
- prezența disconfortului, impedimentelor îndelungate asociate cu construcțiile, renovările, reamenajările din proiecte (impact suplimentar asupra sistemului de utilități publice din regiune, îngrădirea accesului cetățenilor, bararea căilor de circulație, prezența poluării fonice intense etc., aspecte care pot cauza conflicte în zona de acțiune);
- lipsa/insuficiența conștientizării publice despre importanța protecției mediului - o parte din cetățeni au o atitudine sceptică față de necesitatea respectării cadrului legal și impactul negativ al propriilor acțiuni asupra mediului, și nu sunt deschiși schimbărilor în stilul de viață, realizarea activităților, modul de consum etc.
- gradul de compatibilitate a activităților planificate în proiect cu prezența unităților socio-economice din vecinătatea ariei de implementare etc.

4. ÎNDRUMĂRI DE MEDIU

Scopul îndrumărilor de mediu este de a acorda suport echipei de implementare a proiectelor (finanțate de către „Solidarity Fund PL în Moldova”) în evaluarea strategică de mediu (la nivel local) și evaluarea impacturilor potențiale de mediu și sociale a activităților din proiecte, cu elaborarea Planului de Management de Mediu și desfășurarea monitoringului de mediu.

Îndrumările de mediu vor include:

- 4.1. *Clasificarea proiectelor* – screeningul de mediu, cu examinarea ecologică inițială a fiecărei activități din proiectele selectate spre implementare (cu vizită în teren);
- 4.2. *Identificarea, aprecierea și evaluarea potențialului impact al fiecărei activități din proiect asupra componentelor de mediu* - pentru toate etapele de implementare, prin fișe de evaluare, chestionare de evaluare;

- 4.3. *Întocmirea listei măsurilor propuse de evitare/atenuare a impactului activităților socio-economice asupra mediului* - discuția și semnarea listei de măsuri de mediu cu beneficiarul proiectului;
- 4.4. *Conținutul și formatul pentru Planul de Management de Mediu (Planul de Atenuare) și Planul de Monitorizare de Mediu* - pentru proiectele propuse spre implementare.

Cum acestea sunt numai indicații și informații generalizate, în unele cazuri, echipa de implementare a proiectului și expertul de mediu vor solicita prezentarea avizelor și a permiselor mediu valabile, obligatorii pentru activitatea propusă, precum și opinia profesională a autorităților, pentru mai multă informație specifică și consultanță (de ex.: de la autoritățile centrale și locale de mediu, cercetători, proiectanți, etc.). De asemenea, expertul de mediu va consulta practicile avansate la nivel internațional în domeniul dat, precum și cadrul legal național din domeniul protecției mediului, protecției sociale, de securitate a muncii, și reprezentanții cadrului instituțional din aceste domenii (Anexa 1).

4.1. CLASIFICAREA PROIECTELOR (SCREENINGUL DE MEDIU)

Clasificarea proiectelor propuse spre finanțare se efectuează prin vizită obligatorie în teren, la locul implementării activității propuse *în scopul determinării scării impactului asupra mediului și a tipului de evaluare necesar*. În general, cuantificarea impactului de mediu și clasificarea proiectelor după tipul de impact ia în vizor tipul și scara proiectului, locația și sensibilitatea problemelor de mediu locale, precum și natura și amploarea impactului potențial.

În clasificarea tipurilor de proiecte, după impactul lor asupra mediului, au fost luate în considerare practicile avansate aplicate de alți donatori (potențiali parteneri), precum și recomandările naționale din domeniul „Mediu” (*Ordinul cu privire la aprobarea Ghidului cu privire la executarea procedurilor privind evaluarea impactului asupra mediului nr. 1 din 04.01.2019*,

http://mediu.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Ordin%20MADRM%201_04.01.2019_GHID%20PROCEDURI%20EIM%20rom.pdf).

Pentru a recomanda măsurile necesare întru prevenirea, minimizarea, atenuarea sau compensarea impacturilor negative ale proiectelor asupra mediului și de a îmbunătăți performanța de mediu, se propune ca screeningul inițial de mediu să identifice următoarele **categorii de proiecte/activități după impactul lor asupra mediului**:

4.1.1. Activități cu impact semnificativ asupra mediului sau proiecte cu risc sporit – notate prin categoria I, sunt considerate activitățile indicate în **Anexa 1 din Legea privind Evaluarea Impactului asupra Mediului nr. 86 din 2014**, pentru care efectuarea evaluării impactului asupra mediului este obligatorie. Proiectele **cu risc sporit vor fi automat exclude din finanțare** în cadrul direcțiilor „Solidarity Fund PL în Moldova”, reieșind din politica financiară și de mediu a organizației.

Aceste proiecte includ (conform legii) realizarea unor activități planificate care au impact la nivel național și/sau în context transfrontalier sau o activitate planificată a altor state, care poate avea un impact semnificativ asupra mediului din Republica Moldova (ex.: centrale termoelectrice, instalații pentru retratarea combustibililor nucleari iradiați, topitorii integrate pentru producerea primară a fontei și a oțelului, construcția de aeroporturi, etc.). În acest caz, evaluarea impactului asupra mediului se efectuează în conformitate cu cerințele Convenției privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier (Convenția Espoo) și ale Legii privind Evaluarea Impactului asupra Mediului nr. 86 din 2014 (<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353608>).

4.1.2. Activități cu impact moderat asupra mediului sau cu risc moderat – notate prin categoria II, sunt considerate activitățile pentru care legislația națională prevede în prealabil efectuarea procedurii de evaluare a impactului asupra mediului, iar realizarea proiectelor nu se permite fără obținerea acordului

de mediu sau obținerea avizului expertizei ecologice de stat, precum și alte activități ce necesită autorizații/avize/permise de mediu, și anume:

4.1.2.1. activități pentru care este necesară stabilirea efectuării evaluării impactului asupra mediului – conform **Anexei 2 din Legea privind Evaluarea Impactului asupra Mediului nr. 86 din 2014** (a se vedea Anexa 2);

4.1.2.2. activități care includ construcția de obiective și activități economice care nu au fost supuse evaluării impactului asupra mediului, dar care influențează mediul și/sau prevăd folosirea resurselor naturale, indiferent de destinație, amplasare, tipul de proprietate și subordonarea acestor obiecte, volumul investițiilor capitale, sursa de finanțare și modul de execuție a lucrărilor de construcții. *Aceste proiecte sunt supuse în mod obligatoriu expertizei ecologice de stat. Acestei expertize i se supune documentația de proiect* pentru domeniile și activitățile stabilite în **Anexa nr. 1 la Legea nr. 851 din 29.05.1996 privind expertiza ecologică**, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311519> (a se vedea Anexa 3);

4.1.2.3. activități care nu sunt incluse în categoriile 4.1.2.1. și 4.1.2.2. de mai-sus, *dar care în implementarea lor necesită avize/autorizații în domeniul mediului, autorizație de construcție, inspectarea teritoriului de către reprezentanții Inspectoratului pentru Protecția Mediului din regiune sau adresarea către Agenția de Mediu – pentru evaluare prealabilă* (pentru astfel de situații va fi consultată legislația de mediu națională). Exemple:

- Toate proiectele și programele de refacere ecologică și de amenajare, de edificare administrativă și socială, de construcție a rețelilor de comunicații și a altor obiective economice **în ariile naturale protejate** sunt supuse, de către autoritatea centrală pentru mediu, expertizei ecologice de stat (Articolul 9 din **Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat** Nr.1538-XIII din 25.02.1998, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311614>);
- Planificarea, proiectarea, amplasarea, construcția și darea în exploatare a obiectelor, edificiilor și amenajărilor noi și celor reconstruite, precum și implementarea unor tehnologii noi **ce influențează negativ starea terenurilor** se efectuează numai dacă, în prealabil, activitățile planificate au fost supuse procedurii de evaluare a impactului asupra mediului în conformitate cu Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului sau dacă documentația de proiect a fost supusă expertizei ecologice de stat în conformitate cu Legea nr. 851/1996 privind expertiza ecologică (Articolul 80 din **Codul Funciar Nr.828 din 25-12-1991**, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122075&lang=ro#);
- În **zonele de protecție a apelor** se interzice, fără a avea acordul de mediu emis în conformitate cu Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului sau, după caz, avizul expertizei ecologice de stat- emis în conformitate cu Legea nr. 851/1996 privind expertiza ecologică, realizarea mai multor activități (Articolele 13-15 din **Legea Nr. 440 din 27-04-1995 cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă**, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311668>);
- Planificarea, proiectarea și executarea lucrărilor de deștelenire, irigație, desecare, defrișare, extracție a zăcămintelor, construcție a diferitelor obiective, întocmirea rutelor turistice, crearea zonelor de agrement, amplasarea căilor ferate, șoselelor, conductelor, canalelor, barajelor au loc numai dacă, în prealabil, activitățile planificate au fost supuse procedurii de evaluare a impactului asupra mediului în conformitate cu Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului sau documentația de proiect a fost supusă expertizei ecologice de stat în conformitate cu Legea nr.

851/1996 privind expertiza ecologică (Articolul 12 din **Legea Nr. 439 din 27-04-1995** regnului animal, <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=311667&lang=1>); etc.

4.1.3. Activități cu impact nesemnificativ asupra mediului sau cu risc de la scăzut/minor până la fără risc - notate prin categoria III, sunt considerate activități destinate exclusiv satisfacerii necesităților locuințelor și/sau ale gospodăriei proprii și care nu sunt amplasate în zone cu regim special de protecție, precum și alte activități pentru care, în conformitate cu prevederile legislației naționale, nu este necesară obținerea autorizației de construire.

Această categorie include două tipuri de activități cu posibil impact asupra mediului:

4.1.3.1. activități cu risc scăzut/minor asupra componentelor de mediu (activități care necesită, per general, respectarea actelor legislative din domeniul mediu, *dar cu accent mai deosebit pe cerințele legislative corelate unui component de mediu* – aer, apă, sol, subsol, biodiversitate, patrimoniu cultural etc., din aria de implementare a proiectului, conform Tabelului nr.1);

4.1.3.2. activități fără risc/impact asupra componentelor de mediu (include doar procurări/achiziționări de bunuri materiale, utilaje, echipamente - agricole, aparate electrice și electronice, costume tradiționale etc.).

În cazul în care implementatorii întâmpină dificultăți în clasificarea proiectelor, se vor consulta actele legislative din domeniu, expertul de mediu și la necesitate – Agenția de Mediu (subdiviziunile sale din teritoriu sau organul central), Inspectoratul pentru Protecția Mediului și alte entități din domeniu.

Solidarity Fund PL în Moldova finanțează un spectru larg de proiecte cu impact moderat spre scăzut sau fără risc asupra componentelor de mediu (Tab.1), dar impune tuturor aplicanților cerințe de respectare a prevederilor legislative din domeniul „Mediu”, cu evitarea sau atenuarea impacturilor cauzate de implementarea proiectelor nemijlocit în teritoriu.

Organizația este responsabilă pentru categorisirea/clasificarea fiecărui proiect și asigură suport pentru pregătirea, consultarea și publicarea documentului corespunzător privind evaluarea de mediu pentru proiectele/activitățile desfășurate.

Pentru fiecare proiect ales spre finanțare, partenerul de implementare completează obligatoriu Partea I din „Fișa de verificare de mediu” prezentată în Anexa 4, iar expertul de mediu, în baza informației expuse în I parte, completează Partea a II-a a fișei de mediu. Astfel, Organizația, împreună cu expertul de mediu, decid ce categorie de proiect se propune și informează partenerul de implementare cu privire la tipul de evaluare de mediu și documentația corespunzătoare aplicației.

Tabelul 1. Exemple de tipuri de activități ale proiectelor finanțate de către „Solidarity Fund PL în Moldova”

Tipuri de activități	Categorii de proiecte	
	Cat.II cu risc moderat	Cat.III cu risc de la minor până la fără risc
Construcția și renovarea mini-stațiilor de epurare a apelor uzate	x	
Construcția, renovarea și extinderea rețelelor de aprovizionare cu apă și canalizare	x	
Construcția și renovarea abatoarelor	x	
Construcția, renovarea și modernizarea mini-fermelor de iepuri, de păsări, de vite cornute mari și cornute mici, ferme piscicole	x	
Activități de construcție, renovare și amenajare a obiectivelor socio-economice în interiorul/apropierea ariilor naturale protejate de stat	x	
Construcția, renovarea zonelor de agrement, de recreere și practicare a sporturilor, a terenurilor de camping, agro-pensiunilor	x	
Construcția, reabilitarea iazurilor/bazinelor de acumulare a apei, a barajelor, lucrări de transferare/pompare a apei între bazine	x	
Construcția, reabilitarea, modernizarea sondelor arteziene, unităților de captare a apelor	x	
Amenajare urbană, construcția, renovarea drumurilor	x	
Amenajarea și construcția piețelor locale, tarabe, mese, rafturi (construcții ușoare)		x
Construcția și amenajarea terenurilor de sport, mini-fotbal, dans și joacă pentru maturi și copii, scene de vară, pavilioane de joacă		x
Instalarea iluminatului stradal (cu elemente foto-voltaice, becuri economizatoare, etc.), instalarea stațiilor de așteptare a transportului în comun		x
Construcția foselor septice (canalizarea apelor uzate din gospodăria proprie)		x
Reparația cosmetică a încăperilor, cu schimbarea ferestrelor și a ușilor, cu lucrări de renovare de scară mică în interiorul spațiilor (revopsirea pereților, a ușilor, ferestrelor, instalarea cablurilor electrice, a noilor conducte de apă etc.), acoperirea cu țiglă, șindrila bituminoasă, schimbarea sau modernizarea sursei de încălzire, construcția rampei de acces etc.		x
Reamenajarea spațiului curții interioare a agro-pensiunilor, construcția de foioare, cuptoare, terase, stand pentru produsele proprii, spațiu pentru master-class-uri, pentru degustare, căsuțe în copac, reamenajarea beciurilor etc.		x
Construcția, renovarea căsuțelor api-terapeutice, stupilor pentru albine, rame și alte produse/unități specifice apiculturii		x
Dotarea <i>unităților mobile</i> cu utilaje, echipamente și produse necesare activității (laborator apicol, laborator veterinar, frizerie mobilă etc.)		
(Re)Amenajarea spațiului, reparația cosmetică a unor elemente ale monumentelor, bisericilor, caselor de cultură		x

Instalarea panourilor informative la intrare în localități, construcții cu denumiri, indicatoare de orientare, direcționare		X
Instalare sistemelor foto-voltaice, sisteme de încălzire a apei de la soare (gospodărie proprie)		X
Instalare de sere și sisteme de irigare prin picurare, sisteme de filtrare a apei (gospodărie proprie)		X
Reamenajare, plantare spații verzi, alei, parcuri, benzi de protecție de-a lungul râurilor, fâșii forestiere de protecție		X
Reamenajarea izvoarelor, fântânilor, acțiuni de salubritate a albiei râurilor, pârâurilor, malurilor iazurilor		X
Procurarea bunurilor materiale pentru conservarea patrimoniului cultural (costume tradiționale, încălțăminte, instrumente muzicale, diverse accesorii)		X
Procurarea mobilierului		X
Procurarea pubelelor, urnelor de gunoi, amenajarea platformelor pentru urne și instalarea lor		
Procurarea de utilaje, echipamente, mașini agro-alimentare, de împachetare a produselor, de tocare etc.		X
Procurarea mașinilor și a utilajelor agricole		X
Procurare echipamente electrice și electronice, table interactive, laptop-uri, camere fotografice, camere de supraveghere video		X
Instruiri, training-uri, campanii de informare, educație ecologică		X

4.2. IDENTIFICAREA ȘI EVALUAREA IMPACTULUI ASUPRA MEDIULUI

Per general, un raport privind evaluarea impactului asupra mediului se întocmește în baza vizitelor în teren (aria/terenul de implementare a activităților propuse în proiect) și se axează pe problemele majore de mediu induse de activitățile proiectului, și pe măsurile care, încorporate în elaborarea și implementarea proiectului, vor asigura minimalizarea efectelor negative asupra mediului înconjurător.

Evaluarea impactului asupra mediului identifică, descrie și evaluează într-o manieră corespunzătoare, în funcție de fiecare caz, efectele directe și indirecte ale unui proiect asupra următorilor factori:

- a) sol, aer, apă, climă și peisaj;
- b) fauna și flora;
- c) oameni, bunuri materiale și patrimoniu cultural;
- d) interacțiunile dintre factorii menționați la punctele a), b), c).

În acest sens, efectele pe care un proiect le are asupra mediului se vor evalua ținându-se cont de eforturile necesare de a proteja sănătatea umană, de a contribui prin intermediul unui mediu mai bun la calitatea vieții, de a asigura păstrarea diversității speciilor și de a conserva capacitatea de reproducere a ecosistemului, ca resursă fundamentală de viață.

Politica în materie de mediu se bazează pe *principiul precauției și al acțiunii preventive, pe principiul remedierii, cu prioritate la sursă, a daunelor provocate mediului și pe principiul „poluatorul plătește”*, astfel că efectele asupra mediului trebuie luate în considerare cât mai devreme posibil, în toate procesele de planificare tehnică și luare a deciziilor.

Caracteristicile proiectelor trebuie luate în considerare în special în funcție de: dimensiunea proiectului; cumularea cu alte proiecte; utilizarea resurselor naturale; producția de deșeuri; poluare și alte efecte nocive; riscul producerii de accidente, corelate în special cu substanțele și tehnologiile utilizate.

Sensibilitatea mediului în zonele geografice care ar putea fi afectate de proiect trebuie luată în considerare în special în funcție de: destinația existentă a terenului; bogăția, calitatea și capacitatea de regenerare relativă a resurselor naturale ale zonei; particularitățile mediului natural, acordând o atenție specială următoarelor zone: zone umede, zone forestiere, arii protejate, zone cu o densitate mare a populației; peisaje importante din punct de vedere istoric, cultural și arheologic.

Efectele semnificative pe care le-ar putea avea un proiect trebuie tratate ținând seama de: gradul de răspândire a impactului (zona geografică și ponderea populației afectate); amploarea și complexitatea impactului; probabilitatea impactului; durata, frecvența și reversibilitatea impactului.

După screeningul inițial de mediu, în cazul proiectelor alese spre finanțare se vor aplica proceduri de evaluare a impactului activităților din proiect asupra mediului, în funcție de categoria proiectului.

PROCEDURI DE EVALUARE A IMPACTULUI ACTIVITĂȚILOR DIN PROIECT ASUPRA MEDIULUI

Pentru proiectele din categoria II (activități cu impact moderat asupra mediului sau cu risc moderat) - expertul de mediu, prin vizita în teren și analiza actelor legislative din domeniu, va identifica categoria de act permisiv din domeniul „Mediu”, care este necesar unei corecte implementări a activităților din proiect (acord de mediu, avize de mediu, expertiză ecologică, permise de intervenție, de defrișare, vizite în teren a reprezentanților de mediu etc.). Vor fi luate în considerare procedura/modul de obținere, timpul/durata, costul, perioada etc., *aspecte ce vor fi aduse spre cunoștință beneficiarului până la începerea activităților*. Ulterior, expertul de mediu va iniția evaluarea impactului asupra mediului (prin chestionare de evaluare/chestionare de mediu) și va pregăti Planul de Management de Mediu (PMM) și Planul de Monitorizare de Mediu (PMzM) pentru activitățile preconizate în proiect.

În CMMS, Solidarity Fund PL în Moldova prezintă **chestionarul de mediu** (Anexa 5), elaborat în conformitate cu cerințele de mediu legale, naționale (Legea privind Evaluarea Impactului asupra Mediului nr. 86 din 2014; Legea nr. 851 din 29.05.1996 privind expertiza ecologică), dar și relaționat cerințelor de mediu indicate în evaluările din domeniu pe plan regional și internațional (UE, USAID, World Bank).

Chestionarul de mediu include mai multe elemente-cheie, necesare în identificarea impactului posibil asupra mediului și a aspectelor socio-economice ale acestui impact, precum:

- Informații generale despre proiect – număr de identificare, titlu, beneficiar etc.;
- Descrierea activităților – obiectivul general al proiectului, locul desfășurării, etape și termenii de realizare etc.;
- Descrierea generală a condițiilor de mediu specifice arealului de implementare a proiectului - partea descriptivă („pașaportul terenului”) - descrierea generală a condițiilor fizico-geografice și a celor specifice mediului antropic, pentru identificarea posibilelor impacturi, impedimente, restricții etc., impuse de condițiile de mediu și sociale din teren în realizarea proiectului;
- Cerințe naționale de evaluare a impactului asupra mediului – permisele, actele, avizele, notificările, actele legislative din domeniul „Mediu”, aplicabile activităților din proiect, partea responsabilă, termenii de realizare;
- Evaluarea siguranței și a integrității activităților din proiect asupra sănătății muncitorilor și a rezidenților;
- Identificarea impacturilor activităților din proiect asupra componentelor de mediu natural și antropic;
- Compatibilitatea activităților propuse în proiect cu cele deja existente în vecinătate etc.

Pentru proiectele din categoria II - subcategoria 4.1.2.1. - în procesul de evaluare a impactului asupra mediului, ***partenerul de implementare consultă toate părțile interesate***, inclusiv grupurile interesate de

proiect și organizațiile non-guvernamentale locale, privind aspectele de mediu și sociale ale proiectului și ia în considerație punctele lor de vedere. *Raportul privind evaluarea impactului asupra mediului va fi făcut public persoanelor interesate de proiect și organizațiilor non-guvernamentale locale* (Tab. 2). Partenerul de implementare oferă materiale relevante în timp util, înainte de consultări, într-o formă și limbă cunoscută și accesibilă grupurilor consultate.

Participarea efectivă a publicului la luarea deciziilor îi permite acestuia să își exprime opiniile și preocupările, care ar putea fi relevante în ceea ce privește deciziile în cauză. Totodată, factorii de decizie – au posibilitatea să țină seama de aceste opinii și preocupări, ceea ce asigură o mai mare responsabilitate și transparență în procesul de luare a deciziilor, contribuind, astfel și la conștientizarea de către public a aspectelor de mediu, precum și obținerea sprijinului/acordului acestuia.

Tabelul 2. Raport cu privire la consultările publice privind proiectul (*denumirea*) cu părțile interesate

Data/ Locul desfășurării	Obiectivul	Invitați	Participanții (lista anexată)	Rezumat, concluzii și recomandări

*Pentru proiectele din categoria II – subcategoria 4.1.2.2. și 4.1.2.3. - se va asigura participarea rezidenților la luarea deciziilor – până la etapa de proiectare și construcție a viitorului obiectiv socio-economic - prin informarea populației care locuiește nemijlocit în perimetrul dat, despre activitățile planificate (Temei: Art. 3 din **Legea privind protecția mediului înconjurător**, 1993). În acest sens, Agenția de Mediu recomandă întocmirea „Documentului de confirmare a acordului populației, care locuiește în perimetrul de influență a obiectivului în cauză, privind amplasarea acestuia” – act întocmit în scris, format liber, autentificat notarial de către beneficiarul serviciului. Acest act va aduce și o siguranță pentru activitatea partenerilor de implementare, dar va evita și apariția conflictelor cu rezidenții din apropiere.*

Pentru proiectele din categoria III - expertul de mediu, în funcție de subcategorie, va completa următoarele documente:

- 1) pentru **activitățile cu risc scăzut/minor** asupra componentelor de mediu (4.1.3.1.) - „**Fișa de verificare a măsurilor de mediu indicate pentru proiectele de scară mică**” (Anexa 6). La această fișă sunt adăugate și măsurile principale de evitare, atenuare a impactului activităților socio-economice asupra mediului – care vor fi verificate/monitorizate și în teritoriu (a se vedea informația expusă în secțiunea 7.4. și în Anexa 7);
- 2) **activitățile fără risc/impact** asupra componentelor de mediu (4.1.3.2.) – expertul de mediu va completa doar partea a II a „Fișei de Mediu” – Anexa 4, cu indicarea unor recomandări specifice procurărilor/achizițiilor efectuate (*după caz*).

4.3. MĂSURILE PROPUSE DE ATENUARE A IMPACTULUI ACTIVITĂȚILOR SOCIO-ECONOMICE ASUPRA MEDIULUI

Solidarity Fund PL în Moldova urmărește ca, prin proiectele implementate, să susțină procesele de dezvoltare durabilă locală, să aplice instrumente internaționale, prietenoase mediului, în domeniile de activitate, dar și să împărtășească/promoveze experiențe, practici sustenabile pentru mediu, în contextul dezvoltării durabile și al angajamentelor descrise în politica de mediu a organizației. Astfel, în Cadrul de Management de Mediu și Social sunt propuse un șir de măsuri care au ca scop evitarea sau atenuarea impactului activităților din proiect asupra componentelor mediului natural și social, măsuri ce vor fi discutate, aprobate și semnate de fiecare partener de implementare.

4.3.1. Măsurile organizatorice

Pentru proiectele din categoria II (care necesită efectuarea evaluării impactului asupra mediului, conform Legii privind Evaluarea Impactului asupra Mediului nr. 86 din 2014) - înainte de a începe activitățile de construcție, renovare, amenajare, este necesar de a informa inspectoratele de construcție și de mediu locale/raionale și comunitățile în mass-media și/sau pe site-urile accesibile publicului, despre lucrările care vor fi efectuate (inclusiv la șantier). Adicional, este necesar să se dispună de toate permisele necesare din punct de vedere legal. Toate lucrările trebuie efectuate într-un mod sigur și disciplinat pentru a minimiza impactul asupra rezidenților și asupra mediului. Constructorii trebuie să fie îmbrăcați în mod corespunzător, să dispună de măști de respirație și ochelari de protecție, mănuși și încălțăminte de siguranță necesare.

Pentru proiectele din categoria III (care vizează procurarea echipamentelor, utilajelor, bunurilor materiale) - aplicantul va analiza ofertele pieței naționale și a țărilor vecine, întru selectarea companiilor ce vor livra bunurile necesare în funcție de durabilitate, eficiență preț, respectarea reglementărilor tehnice, de protecție a sănătății personalului și a mediului; va verifica sub aspectul calității utilajul procurat (prezența certificatelor de garanție/certificatelor de mediu/instrucțiunilor de utilizare); înainte sau în timpul achiziționării, se va asigura de prezența condițiilor adecvate pentru depozitarea și întreținerea în siguranță a fiecărei piese de echipament și utilaj achiziționat; familiarizarea cu cerințele minime de protecție a sănătății la locul de muncă și cu bunele practice de evitare a impactului asupra mediului.

4.3.2. Gestionarea deșeurilor

Se realizează prin metode și procedee ce nu pun în pericol sănătatea populației și a mediului înconjurător, iar autoritățile competente autorizează și controlează activitățile de recuperare și eliminare a deșeurilor, urmărind ca acestea: a) să nu prezinte riscuri pentru apă, aer, sol, flora și fauna; b) să nu producă poluare fonică sau miros neplăcut; c) să nu afecteze peisajele sau zonele protejate.

Conform legislației naționale, *persoanele fizice care desfășoară activități economice au următoarele obligații:*

- să depună separat deșeurile și ambalajele reciclabile, acolo unde există recipiente special destinate acestui scop;
- să nu abandoneze și să nu depoziteze deșeurile în afara locurilor destinate acestui scop;
- să realizeze măsurile de decontaminare și refacere a mediului poluat de deșeurii, prescrise de autoritățile competente;
- să suporte costurile aferente gestionării deșeurilor, precum și pagubelor aduse populației, agenților economici și instituțiilor prin gestionarea defectuoasă a deșeurilor.

Managementul deșeurilor periculoase. Adicional la deșeurile solide, pe terenul de construcție pot fi produse și unele deșeurii periculoase, precum: restul de vopsele, emailuri, ambalaje de la uleiuri, uleiuri, materiale contaminate cu ulei, materiale de izolare, etc. În baza prevederilor cadrului legal de mediu, toate deșeurile

trebuie colectate și transmise organelor locale autorizate pentru colectarea și transportarea deșeurilor periculoase.

Azbestul. Se va evita distrugerea plăcilor de azbest de pe acoperișuri sau de la izolarea pereților, acestea fiind depozitate într-o locație închisă (se va asigura ca plăcile să nu fie utilizate în scopuri personale - în calitate de material de construcție, pentru necesitățile gospodăriei sau la astuparea gărilor din carosabil etc.). În timpul lucrului cu plăci de azbest, muncitorii vor purta haine speciale, mănuși și măști de respirație. Utilizarea Materialele care conțin Azbest (MCA) nu va fi permisă în cadrul proiectelor selectate.

În cazul în care a fost presupusă sau confirmată prezența MCA în infrastructura existentă și perturbarea/schimbarea lor s-a dovedit a fi inevitabilă, în indicațiile de mediu se vor include obligatoriu următoarele cerințe:

- a) Respectarea legilor și reglementărilor pentru controlul expunerii mediului și a lucrătorilor la azbest în lucrările de construcții și evacuarea deșeurilor în cazul în care sunt prezente MCA;
- b) Determinarea necesității acordării de licențe și autorizări pentru aceste lucrări;
- c) Elaborarea unui plan de efectuare a lucrărilor, care va include eliminarea și evacuarea de MCA într-un mod care minimizează expunerea la azbest a lucrătorilor și comunității: izolarea zonelor interioare, unde va avea loc eliminarea; protecția pereților, podelelor și a altor suprafețe cu foi de material plastic; construcția facilităților de decontaminare pentru lucrători și echipamente; eliminarea MCA folosind metode umede și plasarea imediată a materialului în containere impermeabile; curățirea finală cu echipament în vacuum și decontaminarea instalațiilor; evacuarea MCA și a materialelor contaminate într-un depozit autorizat de deșeuri; verificarea și monitorizarea aerului în timpul desfășurării lucrărilor, precum și prelevarea finală de probe de aer, de către o entitate independent etc.

4.3.3. *Buna gestionare/gospodărire*

Aceasta se referă la practicile generale de a păstra terenurile curate și organizate, inclusiv activitățile relevante pentru mediu, cum ar fi depozitarea materialelor periculoase, restricții de acces pentru personalul din afară, respectarea securității la locul de muncă etc.

Mai multe măsuri de atenuare a impactului activităților socio-economice asupra mediului sunt propuse în Anexa 7.

Organizația va dezvolta și promova componente educative (lecții online, instruirii, training-uri, seminare, schimb de experiență, diseminarea exemplelor pozitive finanțate și implementate de către Organizație etc.) partenerilor de implementare, întru conștientizarea importanței evaluării de mediu și protecția componentelor de mediu (pe parcursul desfășurării activităților economice și sociale din proiect), și a oportunităților, beneficiilor socio-economice și de protecție a mediului obținute prin respectarea cerințelor de mediu:

- profit din reciclarea/reutilizarea deșeurilor;
- evitarea achitării amenzilor;
- obținerea îngrășămintelor organice proprii;
- conservarea energiei;
- rentabilizarea afacerii în timp scurt;
- Vizibilitatea/promovarea afacerii etc.

Componenta educativă și de dezvoltare a capacităților partenerilor de implementare în domeniul „Mediu” va fi susținută de către SFPL în Moldova și prin elaborarea unor ghiduri, note informative, broșuri, flyere privind mecanismele de evaluare de mediu (aplicabile proiectelor finanțate de către Organizație).

4.4. CONȚINUTUL ȘI FORMATUL PENTRU PLANUL DE MANAGEMENT DE MEDIU ȘI PLANUL DE MONITORIZARE DE MEDIU

Planul de Management de Mediu (PMM) pentru proiectele finanțate va descrie impactul identificat al tuturor activităților din proiect asupra mediului, măsurile de atenuare a potențialului impact și indicatori de monitorizare pentru fiecare impact identificat. Toate riscurile ce vizează protecția mediului, sănătatea publică și cele de securitate publică necesită o analiză suplimentară și menționare în PMM.

Modelul de PMM propus pentru proiecte divizează ciclul de proiect în următoarele faze:

- *Etapa inițială* de pre-construcție (design/proiectare), pre-amenajare, pre-renovare, procurare etc. - cu necesitatea prezenței documentației în domeniu, întru realizarea proiectului; asigurarea prezenței notificărilor, consultărilor și coordonării activităților din proiect cu entitățile responsabile din domeniu; necesitatea asigurării securității și sănătății muncitorilor antrenați în viitoarele activități ale proiectului și a rezidenților;
- *Etapa de realizare a activităților din proiect*, construcție, amenajare, instalare-montare... etc. - unde se rezumă, conform chestionarului de mediu, orice impact posibil al activităților asupra componentelor de mediu și se indică concret ce măsuri vor evita sau atenua aceste impacturi;
- *Etapa de finalizare*, de lichidare a construcției, de amenajare a teritoriului, de punere în funcțiune etc. - cu necesitatea managementului deșeurilor rezultate din activități (Anexa 8).

Planul de Monitorizare de Mediu (PMzM) - monitorizarea de mediu pe parcursul implementării proiectelor oferă informații cu privire la îndeplinirea aspectelor-cheie de mediu expuse în PMM. Astfel de informații permit Organizației să evalueze succesul măsurilor de atenuare a impactului, ca parte din supravegherea proiectului, precum și să propună măsurile de corecție care trebuie luate la momentul oportun. În special, secțiunea de monitorizare a Planului de Monitorizare de Mediu va prevedea:

- descrierea specifică și detaliile tehnice a măsurilor de monitorizare, inclusiv parametrii care urmează a fi măsurați, metodele care trebuie utilizate, alegerea locațiilor, frecvența măsurărilor, limite de detecție (după caz), și definirea unor praguri care vor semnaliza necesitatea unor acțiuni corective;
- monitorizarea și procedurile de raportare pentru (i) asigurarea depistării preventive a condițiilor care necesită măsuri de atenuare speciale; (ii) furnizarea informației cu privire la progresul și rezultatele atenuării.

Modelul de PMzM propus se axează pe:

- *Indicatorii de monitorizare* (în baza cărora măsurile de atenuare descrise în PMM se pot considera de succes);
- *Perioada monitorizării și frecvența raportării* (în care etapă, săptămânal, lunar, pe trimestru, după instruire etc.);
- *Partea responsabilă/Responsabilul* (se vor separa părțile responsabile de atenuare, de cele responsabile de raportare, ori de câte ori va fi cazul);
- *Comentarii* (ex. tipul de rapoarte generate de procesul de atenuare, monitorizare și raportare, fotografiile din teren etc.).

Atunci când un Plan de Monitorizare de Mediu este elaborat și pus în aplicare în contextul implementării proiectelor, Organizația va solicita rapoarte la intervale corespunzătoare, pentru a include concluziile în rapoartele sale periodice sau către donator/finanțator (Anexa 9).

Adițional la aceste întrebări, este util să se identifice costurile asociate cu monitorizarea (atât în sens de investiții, cât și periodicitatea necesară), precum și responsabilitățile instituționale. Expertul de mediu va fi prezent în teritoriu pentru monitorizarea activităților descrise în PMM și completarea? „Fișei de verificare a măsurilor de mediu indicate pentru proiectele de scară mică” în toate cele trei etape de implementare a proiectelor.

Pentru a facilita munca expertului de mediu, în cadrul Organizației a fost elaborat **modele de rapoarte** ce urmează a fi completate în urma vizitelor în teren/aria de implementare a proiectului.

Astfel, pentru proiectele din categoria II, se propune următorul model:

RAPORT DE MONITORIZARE DE MEDIU Nr. ... (etapa ...)	
Data:	
Raport întocmit: Expert de mediu....	
Numărul proiectului:	
Denumirea proiectului:	
Localitatea:	
Partener de implementare:	
Executorul lucrărilor:	
Tipul activității:	
Descrierea obiectului (la această etapă):	
Constatări în teren (impact de mediu identificat):	
Informarea persoanelor responsabile, inclusiv executorul lucrărilor:	
Subiectele discutate și agreeate cu partenerul de implementare și executorul, conform PMM:	
Concluzii și recomandări:	
Poze de la fața locului:	
Semnătura expertului de mediu:	

Pentru proiectele din cat. III (4.1.3.1.), expertul de mediu va verifica în teren respectarea cerințelor incluse în compartimentul „Măsuri de evitare, atenuare a impactului asupra mediului” din **”Fișa de verificare a măsurilor de mediu indicate pentru proiectele de scară mică”** pentru proiectul pe care îl vizitează și va introduce datele observațiilor din teren, inserând și completând rubrica „Constatări în teren” la tabelul redat în punctul 5 al acestei Fișe.

RAPORT DE MONITORIZARE DE MEDIU Nr. ... (etapa ...)	
Data:	
Raport întocmit: Expert de mediu....	
Denumirea proiectului:	

Localitatea:	
Partener de implementare:	
Executorul lucrărilor:	
Tipul activității:	

Activitatea	Parametrul	Măsuri de evitare, atenuare a impactului asupra mediului (recomandate în Fișa de mediu)	Constatări în teren (concluzii, recomandări)

Poze de la fața locului:

Semnătura expertului de mediu:

Pentru proiectele din categoria II (toate subcategoriile) și proiectele din categoria III (subcategoria *activități cu risc scăzut/minor*) implementate de către partenerii locali, la finalul realizării tuturor activităților din proiect (cu respectarea măsurilor de mediu specifice proiectului), Organizației, prin expertul de mediu, i se va prezenta documentul: „Scrisoare de confirmare a implementării adecvate a recomandărilor de mediu” (Anexa 10), semnată de către partenerul de implementare și expertul de mediu.

În **concluzie**, menționăm faptul că proiectele spre implementare în cadrul „Solidarity Fund PL în Moldova”, vor parcurge următoarele etape în evaluarea impactului asupra mediului (Fig.1):

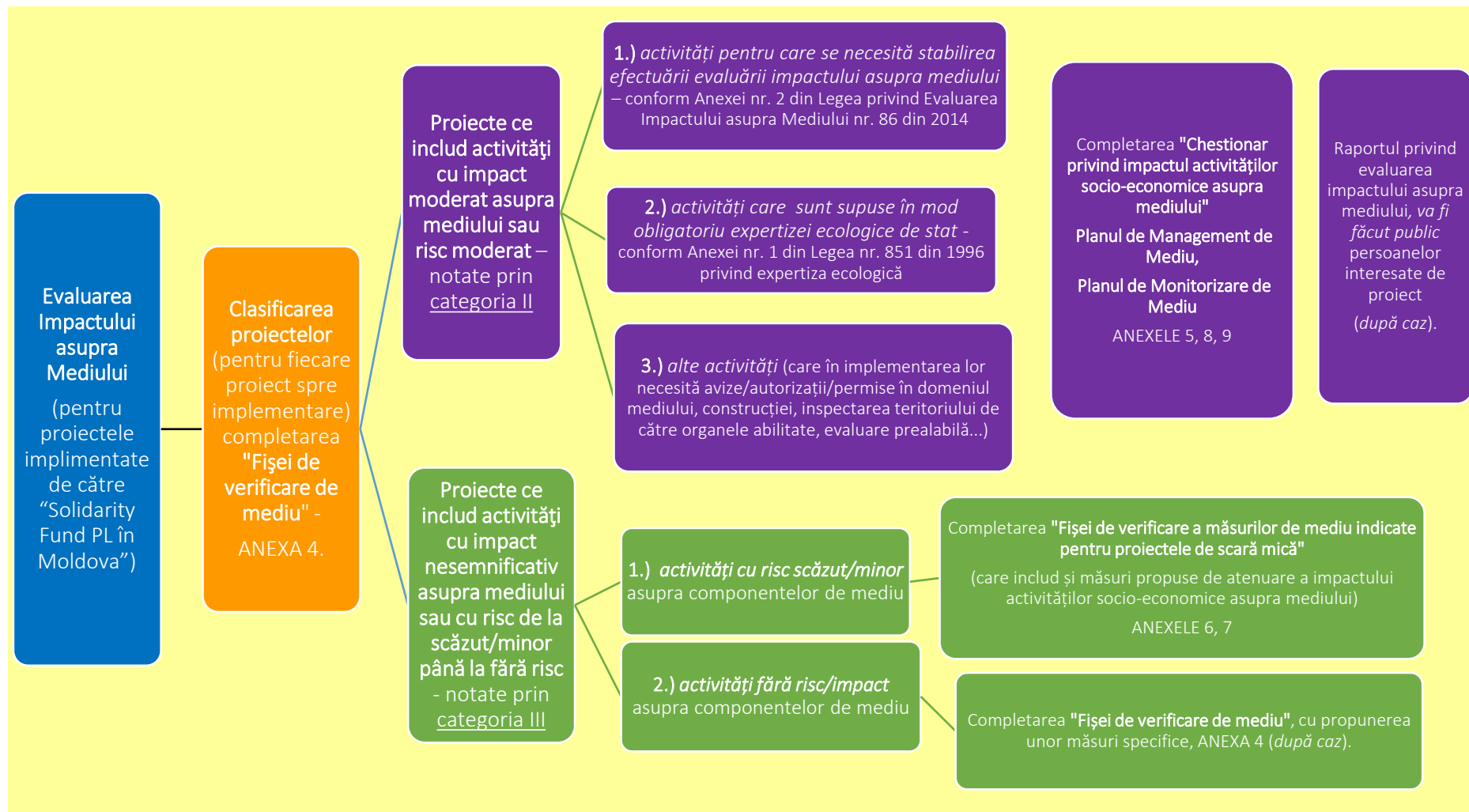

Figura 1. Etapele evaluării impactului asupra mediului, aplicabile proiectelor finanțate de către “Solidarity Fund PL în Moldova”

5. EVALUAREA STRATEGICĂ DE MEDIU

În conformitate cu prevederile *Legii nr. 11 din 02 martie 2017 privind evaluarea strategică de mediu și ale Ghidului cu privire la efectuarea procedurilor privind evaluarea strategică de mediu*, și aprobat prin Ordinul Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului nr. 219 din 01 octombrie 2018 (http://mediu.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Ordin%20nr.219_01.10.2018_Ghid_ESM_0.pdf), *evaluarea strategică de mediu* (<https://www.youtube.com/watch?v=EkgALkyPCeo>), reprezintă evaluarea posibilelor efecte asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației, ce implică elaborarea unui raport de evaluare, desfășurarea consultărilor cu autoritățile publice și cu publicul interesat de efectele implementării unui plan sau program, precum și efectuarea, după caz, a unor consultări transfrontaliere.

Obiectul evaluării strategice de mediu îl reprezintă proiectele planurilor și ale programelor elaborate la nivel național și local, care pot avea un impact semnificativ asupra mediului în Republica Moldova sau în alte state.

Inițiator al evaluării strategice de mediu poate fi autoritatea administrației publice centrale și locale, care inițiază un plan sau un program și este responsabilă de elaborarea acestuia.

Evaluarea strategică de mediu se efectuează în procesul elaborării planului sau programului și se finalizează înainte de aprobarea acestuia de către autoritatea competentă de nivel național sau local.

Pentru **planurile și programele de nivel național**, inclusiv cele sectoriale și intersectoriale, aprobate de Guvern sau de Parlament, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului este autoritatea competentă care oferă consultări inițiatorului proiectului de plan sau de program la etapa evaluării prealabile, examinează proiectul planului sau al programului, raportul privind evaluarea strategică de mediu și ia decizia privind eliberarea sau refuzul de eliberare a avizului de mediu la diferite niveluri.

Pentru **planurile și programele de nivel local**, aprobate de administrația publică locală, Agencia de Mediu este autoritatea competentă care oferă consultări inițiatorului proiectului de plan sau de program la etapa evaluării prealabile, examinează proiectul planului sau al programului, raportul privind evaluarea strategică de mediu și ia decizia privind eliberarea sau refuzul de eliberare a avizului de mediu la diferite niveluri.

Evaluarea strategică de mediu se efectuează pentru planurile și programele elaborate în agricultură, silvicultură, piscicultură, energetică, industrie, transporturi, gestionarea deșeurilor, gestionarea resurselor acvatice, comunicațiile electronice, turism, folosința funciară, planificarea urbană și rurală (documentația de urbanism și amenajare a teritoriului, inclusiv planurile și programele de amenajare a teritoriului național, regional, raional și planurile urbanistice generale) și care stabilesc cadrul pentru acordarea autorizației de realizare a proiectelor și activităților prevăzute în anexele la *Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului*.

În cazul în care planurile și programele elaborate stabilesc utilizarea unor suprafețe mici, la nivel local, precum și modificările minore ale planurilor sau programelor, acestea sunt supuse evaluării strategice de mediu, doar în cazul în care Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului sau Agenția de Mediu, *la etapa evaluării prealabile*, determină, în baza Legii nr.11/2017 privind evaluarea strategică de mediu (Anexa nr. 1) că acestea pot produce efecte semnificative asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației. Un astfel de plan este Planul Urbanistic General, care stabilește pentru o suprafață mică, la nivel local, detaliile de construcție a clădirilor, determinând înălțimea, lățimea sau înfățișarea acestora.

Procesul evaluării strategice de mediu se desfășoară conform următoarelor etape:

- determinarea domeniului de aplicare a raportului privind evaluarea strategică de mediu;
- elaborarea raportului privind evaluarea strategică de mediu;
- consultarea raportului privind evaluarea strategică de mediu cu autoritățile publice, cu publicul interesat și, după caz, desfășurarea consultărilor transfrontaliere;

- emiterea avizului de mediu.

Ghidul cu privire la efectuarea procedurilor privind evaluarea strategică de mediu (2018), indică elementele de bază ale evaluării strategice de mediu și a evaluării impactului asupra mediului; precum și diferența dintre acestea (Tab. 3).

Tabelul 3. Principalele elemente ale evaluării strategice de mediu și ale evaluării impactului asupra mediului

Indicatori	Evaluarea strategică de mediu (planuri, programe)	Evaluarea impactului asupra mediului (proiecte)
Obiectivul	Planuri, programe la nivel national, regional, local	Proiecte publice și private, unele genuri de activități planificate
Baza normativă	Legea nr. 11 din 2 martie 2017 privind evaluarea strategică de mediu	Legea nr. 86 din 29 mai 2014 privind evaluarea impactului asupra mediului
Date utilizate	O combinație de date descriptive și date cantitative	Date cantitative
Scopul	Asigurarea unui nivel înalt de protecție a mediului, a prevenirii sau diminuării efectelor negative ale unor planuri și programe asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației	Evaluarea impactului asupra mediului a unor proiecte publice și private, a unor genuri de activități planificate, pentru asigurarea prevenirii sau minimizării, la etapele inițiale, a impactului negativ asupra mediului și sănătății populației
Metode de prevenire a impactului	Generale, bazate pe părerea experților, cu un înalt grad de aproximație	Complexe, bazate pe date cantitative
Rezultate	Generale	Detaliate
Probleme analizate	Pe spații geografice extinse, axate pe impact strategic	Axată asupra unui anumit proiect socio-economic, dintr-o localitate concretă
Cronologie	Înainte evaluării impactului asupra mediului	După evaluarea strategică de mediu
Actul emis în urma evaluării	Aviz de mediu	Acord de mediu

Inițiatorul efectuează evaluarea strategică de mediu în baza resurselor umane și financiare proprii sau contractează servicii de elaborare a evaluării strategice de mediu, conform prevederilor Legii nr. 131 din 03 iulie 2015 privind achizițiile publice.

Elaboratorul contractat poate fi persoană fizică sau juridică. În ambele cazuri pot fi rezidenți și nerezidenți. Persoană juridică poate fi o instituție comercială sau necomercială de profil, care are *prevăzute în statutul său implementarea activităților de mediu, efectuarea consultărilor în domeniul mediului și efectuarea evaluării strategice de mediu.*

Lipsa planificării cheltuielilor pentru efectuarea evaluării strategice de mediu nu scutește de obligația de efectuare a acestei evaluări și nici nu admite reducerea din etape sau consultări.

6. STRUCTURA ORGANIZATORICĂ PENTRU REALIZAREA PREVEDERILOR CADRULUI DE MANAGEMENT DE MEDIU ȘI SOCIAL

Prevederile de protecție a mediului și sociale descrise în acest document, care urmează a fi aplicate proiectelor implementate, vor fi realizate de o echipă de experți de mediu, care vor activa la diferite nivele și etape de implementare a proiectelor.

În cadrul SFPL în Moldova va activa un *coordonator de mediu*, care va asigura implementarea prevederilor Cadrelui Managementului de Mediu și Social, va fi responsabil de actualizarea lui în conformitate cu prevederile cadrului legal în domeniu, va coordona activitățile echipei de specialiști de mediu care vor fi implicați în implementarea proiectelor, va elabora planul anual de activitate, va menține coordonarea cu partenerii externi pe subiectele legate de mediu. Coordonatorul de mediu poate fi susținut în activitatea sa de *specialiști de mediu*, care vor fi implicați în procesele de inițiere și implementare a proiectelor și vor avea rolul de a informa, ghida partenerii de implementare a proiectelor, gestiona activitățile reieșind din cerințele de mediu pentru realizarea proiectelor la nivel local.

Totodată, întru buna funcționare a proceselor relaționate protecției mediului, Organizația va sintetiza informațiile esențiale din domeniul „Mediu”, inclusiv informația prezentată în CMMS, sub formă de materiale de comunicare precum flyere, broșuri, spoturi video, diagrame etc. Concomitent, Organizația și se va angaja în procese educative, de conștientizare, de informare în teritoriu și de dezvoltare a capacităților beneficiarilor/partenerilor de implementare.

Partenerii de implementare, prin prevederi contractuale cu Organizația, vor avea obligația de a respecta măsurile de evitare, atenuare a impactului activităților din proiect asupra mediului (propuse, discutate și aprobate de comun acord cu expertul de mediu) și de a asigura sustenabilitatea proiectelor.

7. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Agenția „Apele Moldovei”. Official website - www.apelemoldovei.gov.md
- Agenția „Moldsilva”. Official website - www.moldsilva.gov.md
- Agenția de Mediu. Official website - <http://www.mediugov.md/>
- Agenția Servicii Ppublice. Official website - www.asp.gov.md
- Codul funciar #828-XII din 25.12.1991 - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111939&lang=ro
- Convenției privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontier (Convenția Espoo, 1991) <https://unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/eia.htm>
- Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0092>
- Environmental and Social Management Framework. Republic of Moldova Land Registration, Valuation and Local Taxation Project. <http://documents.worldbank.org/curated/en/732921527146794790/pdf/ESMF-Moldova-Land-Project180521.pdf>
- Environmental Impact Assessment. Legislation and Commission guidance documents <https://ec.europa.eu/environment/eia/eia-support.htm>
- Environmental Management Plan Checklist and Format for Low-risk Topologies. <http://documentos.bancomundial.org/curated/es/110651469672159704/pdf/E14850v20EA0P0020Box370037B02618148.pdf>
- Environmental Procedures Hub. USAID. <https://www.usaid.gov/environmental-procedures>.
- Ghid de eficiență energetică și resurse regenerabile/Proiectul USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP), Agenția pentru Eficiență Energetică – Chișinău: S. n., 2013 (Tipogr. „Almor-Plus”). – 128 p.
- Ghidul cu privire la executarea procedurilor privind evaluarea impactului asupra mediului. Ordin Nr.1 din 04.01.2019 al MADRM - <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=379760&lang=1>
- Guidance on EIA. EIS Review. Office for Official Publications of the European Communities, 2001 <https://ec.europa.eu/environment/archives/eia/eia-guidelines/g-review-full-text.pdf>
- Hotărâre pentru aprobarea Regulamentului privind zonele de protecție sanitară a prizelor de apă nr. 949 din 25.11.2013 Monitorul Oficial nr.284-289/1060 din 06.12.2013 - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=350530>
- Hotărâre de Guvern Nr.212 din 07-03-2018 pentru aprobarea Regulamentului privind deșeurile de echipamente electrice și electronice. Publicat: 23-03-2018 în Monitorul Oficial Nr. 95-104 art. 262 - http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102175&lang=ro
- Inspectoratul pentru Protecția Mediului. Official website - www.inseco.gov.md
- Institutul de Ecologie și Geografie. Official website - www.ieg.asm.md
- Instrucțiunea despre ordinea de organizare și efectuare a expertizei ecologice de stat, aprobată prin Ordinul Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale #188 din 10.09.2002
- Legea apelor #272 din 2011 - <http://lex.justice.md/md/342978/>
- Legea cu privire la grădinile botanice 105-XVI din 02.06.2005 – https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=26870&lang=ro
- Legea cu privire la resursele naturale #1102-XIII din 06.02.1997 – <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311535>

- Legea cu privire la rețeaua ecologică #94 din 2007 – <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=334071&lang=1>
- Legea grădinilor zoologice #136-XVI din 14.06.2007 – <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=324666>
- Legea pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate #1041-XIV din 15.06.2000 - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312730>
- Legea nr. 11 din 02 martie 2017 privind evaluarea strategică de mediu - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=369732>
- Legea nr. 86 din 29.05.2014 privind evaluarea impactului asupra mediului - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353608>
- Legea privind administrația publică locală #436-XVI din 28.12.2006 - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=17373&lang=ro
- Legea privind expertiza ecologică #851-XIII din 29.05.1996 – https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109128&lang=ro
- Legea privind fondul ariilor naturale protejate #1538 din 1998 - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311614>
- Legea privind principiile de urbanism și dezvoltare a teritoriului #835-XIII din 17.05.1996 - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311517%20>
- Legea privind protecția mediului înconjurător #1515-XI din 16.06.1993 - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311604>
- Legea nr.1540 din 25.02.1998 privind plata pentru poluarea mediului - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311615>
- Legea privind zonele și fișile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă #440 din 1995 - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109438&lang=ro
- Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului. Official website - www.madrm.gov.md
- REGULATION 216: PROCESS AND DOCUMENTATION. USAID. <https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1860/Session3Presentation.pdf>
- REGULATION 216: PROCESS AND DOCUMENTATION. USAID. <https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1860/Session3Presentation.pdf>
- 22 CFR 216 AGENCY ENVIRONMENTAL PROCEDURES. USAID. https://www.usaid.gov/our_work/environment/compliance/22cfr216
- Serviciul Hidrometeorologic de Stat. Official website - www.meteo.md
- Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (HG nr. 301 din 24.04.2014) - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=352740>
- The World Bank Environmental and Social Framework. <http://documents.worldbank.org/curated/en/383011492423734099/pdf/114278-WP-REVISED-PUBLIC-Environmental-and-Social-Framework.pdf>
- Legea nr. 10 privind supravegherea de stat a sănătății publice (2009) - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106570&lang=ro
- Legea securității și sănătății în muncă nr. 186-XVI (2008) - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110580&lang=ro
- Hotărârea Guvernului nr. 353 din 05.05.2010 cu privire la aprobarea cerințelor minime de securitate și sănătate la locul de muncă - https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=22129&lang=ro
- Legea nr. 1530 privind ocrotirea monumentelor - <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=333558%20>

- Toate actele legislative naționale - Registrul de Stat al Actelor Juridice (State Register of Legal Acts) - <http://lex.justice.md/>

8. ANEXE

Anexa 1 - Aspecte generale privind cadrul național de reglementare în domeniul mediului

Legea nr.1515 privind protecția mediului înconjurător (1993). Prezenta lege constituie cadrul juridic de bază pentru elaborarea actelor normative speciale și instrucțiunilor în probleme apartate din domeniul protecției mediului în scopul:

- asigurării fiecărei persoane a dreptului la un mediu sănătos și estetic plăcut;
- realizării supremei responsabilități a fiecărei generații pentru protecția mediului în fața generațiilor viitoare;
- obținerii unui diapazon cât mai larg de folosire a resurselor natural, fără a depăși limitele admisibile, evitându-se epuizarea și degradarea lor, riscul pentru sănătatea oamenilor și alte consecințe nedorite și imprevizibile;
- protecției solului și subsolului, apelor și aerului de poluarea chimică, fizică și biologică;
- păstrării biodiversității și genofondului, integrității sistemelor naturale, valorilor naționale istorice și culturale;
- restabilirii ecosistemelor și componentelor lor, afectate prin activitatea antropică sau calamități naturale.

Legea nr. 1422 privind protecția aerului atmosferic (1997). Prezenta lege are drept obiective păstrarea purității și ameliorarea calității aerului atmosferic - component al mediului, prevenirea și reducerea efectelor nocive ale factorilor fizici, chimici, biologici, radioactivi și de altă natură asupra atmosferei, cu consecințe nefaste pentru populație și/sau mediul înconjurător și reglementează activitatea persoanelor fizice și juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, în cazul în care aceasta, direct sau indirect, afectează sau poate afecta calitatea aerului atmosferic.

Legea apelor nr. 272 (2011). Prezenta lege este parțial armonizată cu unele directive ale Consiliului Europei (nr. 91/271/CEE din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale; nr. 91/676 CEE din 12 decembrie 1991 privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole; nr. 2000/60/CE din 23 octombrie 2000 privind stabilirea unui cadru de politică comunitară în domeniul resurselor de apă; nr. 2008/105/CE din 16 decembrie 2008 privind standardele de calitate a mediului în domeniul apei etc.) și creează cadrul legal necesar gestionării, protecției și utilizării apelor.

Legea Nr.440 cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă (1995), reglementează modul de creare a zonelor de protecție a apelor și a fâșiilor riverane de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, regimul de folosire și activitatea de ocrotire a lor. Sub incidența ei nimeresc toate persoanele juridice și fizice, inclusiv cele străine. Per general, protecția râurilor și bazinelor de apă împotriva poluării, impurificării, epuizării și înnămolirii, precum și folosirea terenurilor aferente lor, se efectuează în temeiul Constituției, Legii privind protecția mediului înconjurător, prezentei legi și altor acte normative. Prin această lege sunt stabilite dimensiunile zonelor și fâșiilor de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă; limitarea activității economice în zonele de protecție a apelor; folosirea terenurilor din fâșiile riverane de protecție a apelor și răspunderea pentru încălcarea regimului de folosire a teritoriului zonelor și fâșiilor de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă.

Hotărârea Guvernului Nr. 1466 din 30-12-2016 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind sistemele mici de alimentare cu apă potabilă stabilește cerințe de sănătate publică față de calitatea apei, alegerea locului de amplasare, amenajare și exploatare a instalațiilor de captare, acumulare și distribuire a apei, precum și a teritoriului aferent. Regulamentul se aplică sistemelor mici de alimentare cu apă potabilă, în stare funcțională sau proiectate, care furnizează mai puțin de 200 m³ în medie/zi sau care deservesc comunități mai mici de 2000 persoane și servesc pentru satisfacerea cerințelor populației în apă potabilă și menajeră. Respectarea prezentului Regulament este obligatorie pentru toate organizațiile și persoanele care au în posesie sau sînt responsabile de gestionarea sistemelor mici de alimentare cu apă potabilă.

Codul Funciar (1991), stabilește relațiile funciare și drepturile de proprietate asupra terenului și cadrul de bază de utilizare a terenurilor. Art. 5 din Cod, prevede că protecția ecologică a terenurilor este prioritară altor forme de activități. Art. 23 este deosebit de important, deoarece stipulează cazurile de încetare a drepturilor asupra terenului, inclusiv de exploatare a terenului prin metodele care duc la degradarea solului, la poluarea chimică și altele, deteriorarea și distrugerea ecosistemelor sau a componentelor acestora. Obligațiile deținătorilor de terenuri sunt (art. 29): să folosească terenurile în conformitate cu destinația lor, să respecte condițiile de exploatare a terenurilor, să asigure structura asolamentelor conform bunelor practici agricole, să folosească îngrășămintele chimice numai până la nivelurile recomandate și să asigure protecția și ameliorarea fertilității solului.

Codul subsolului Nr. 1511 (1993) - legislația privind subsolul are următoarele sarcini: reglementarea relațiilor miniere în scopul asigurării, în interesul generației de azi și celor viitoare, a folosirii științific întemeiate, raționale și complexe a subsolului pentru satisfacerea necesarului de materie primă minerală și altor necesități ale economiei naționale, protecției subsolului, asigurării securității lucrărilor la folosirea subsolului, precum și apărarea drepturilor persoanelor fizice și juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de gospodărire.

Legea Nr. 1853 privind fondul ariilor naturale protejate de stat (1998) - stabilește bazele juridice ale creării și funcționării fondului ariilor naturale protejate de stat, principiile, mecanismul și modul lui de conservare, precum și atribuțiile autorităților publice centrale și locale, ale organizațiilor neguvernamentale și ale cetățenilor în acest domeniu.

La elaborarea documentației de urbanism și de amenajare a teritoriului, a proiectelor de organizare și dezvoltare a ramurilor economiei naționale, se ține cont de dislocarea obiectelor și complexelor din fondul ariilor protejate. Toate proiectele și programele de refacere ecologică și de amenajare, de edificare administrativă și socială, de construcție a rețelelor de comunicații și a altor obiective economice în ariile naturale protejate sînt supuse, de către autoritatea centrală pentru mediu, expertizei ecologice de stat. Pentru reducerea impactului antropoc asupra obiectelor și complexelor din fondul ariilor protejate, pe teritoriul adiacent lor se stabilește zonă de protecție. Limitele acestei zone sînt trasate în documentația de urbanism și amenajare a teritoriului.

Legea Nr. 591-XIV cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale (1999) - reglementează relațiile în domeniul dezvoltării și protecției spațiilor verzi ale localităților urbane și rurale în scopul asigurării dreptului fiecărui om la un mediu sănătos și estetic plăcut. Spațiile verzi, indiferent de apartenență și destinație, servesc la îmbunătățirea calității mediului, menținerea echilibrului ecologic și a genofondului autohton, la îmbogățirea asortimentului de plante ornamentale, menținerea și protejarea obiectelor naturale prețioase, și la armonizarea peisajelor artificiale cu cele naturale, în vederea realizării unei ambianțe favorabile desfășurării activităților umane. La elaborarea documentației de urbanism și amenajare a teritoriilor, a proiectelor de dezvoltare a ramurilor economiei naționale, se ține cont de amplasarea spațiilor verzi.

Legea nr. 209 privind deșeurile (2016). Prezenta lege stabilește bazele juridice, politica de stat și măsurile necesare pentru protecția mediului și a sănătății populației prin prevenirea sau reducerea efectelor adverse determinate de generarea și gestionarea deșeurilor și prin reducerea efectelor generale ale folosirii resurselor și creșterea eficienței folosirii acestora. Ierarhia deșeurilor (respectarea acesteia este obligatorie pentru toți subiecții implicați în gestionarea deșeurilor) se aplică în calitate de ordine a priorităților în cadrul legislației și al politicii în materie de prevenire a generării și de gestionare a deșeurilor:

a) prevenirea; b) pregătirea pentru reutilizare; c) reciclarea; d) alte operațiuni de valorificare, inclusiv valorificarea energetică; e) eliminarea.

Hotărârea de Guvern Nr. 950 din 25-11-2013 pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în corpuri de apă pentru localitățile urbane și rurale are drept scop:

- stabilirea cerințelor pentru exploatarea sistemelor de colectare a apelor uzate și pentru exploatarea stațiilor de epurare;
- stabilirea cerințelor de epurare a apelor uzate în localitățile rurale privind colectarea, depozitarea, epurarea și deversarea apelor uzate casnice în localitățile rurale, inclusiv a cerințelor de exploatare a sistemelor de colectare locale, a stațiilor și a proceselor de epurare alternative, a tehnologiilor și a proceselor adecvate;
- protejarea calității resurselor de apă, etc.

Legea privind expertiza ecologică nr. 851 (1996). Legea stabilește scopurile, obiectivele și principiile Expertizei Ecologice de Stat (EES), precum și regulile de bază pentru organizarea și desfășurarea acesteia. Expertiza ecologică de stat este o parte dintr-un șir de activități pentru protecția mediului, prin care sunt identificate și diminuate impactele potențiale asupra mediului din activitatea economică planificată, conformarea parametrilor acestor activități cu actele normative și legislative, normele și standardele în vigoare.

Expertiza ecologică de stat este obligatorie pentru documentația de proiect și planificare privind obiectele și activitățile economice preconizate, care influențează sau pot influența asupra stării mediului înconjurător și/sau prevăd folosirea resurselor naturale, indiferent de destinație, amplasare, tipul de proprietate și subordonarea acestor obiecte, volumul investițiilor capitale, sursa de finanțare și modul de execuție a lucrărilor de construcții.

Legea privind Evaluarea Impactului asupra Mediului nr. 86 (2014). Legea stabilește scopul pregătirii documentației privind evaluarea impactului asupra mediului (EIM), procedura acesteia, coordonarea și aprobarea, și include Lista obiectelor și tipurilor de activități pentru care EIM este obligatorie, înainte de elaborarea acestora. EIM este efectuată pentru a determina măsurile necesare de prevenire a impacturilor ecologice negative ca urmare a realizării unor obiecte planificate și tipuri de activități.

Legea nr. 11 privind evaluarea strategică de mediu (2017) - evaluează posibilele efecte asupra mediului, inclusiv asupra sănătății populației, ce implică elaborarea unui raport privind evaluarea strategică de mediu, desfășurarea consultărilor cu autoritățile publice și cu publicul interesat de efectele implementării unui plan sau program, precum și efectuarea, după caz, a unor consultări transfrontaliere, luarea în considerare a concluziilor raportului privind evaluarea strategică de mediu și a rezultatelor consultărilor în procesul decizional.

Legea Nr. 10 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (2016) - are drept scop instituirea unui cadru juridic pentru promovarea și utilizarea energiei din surse regenerabile și stabilește obiectivele

naționale obligatorii privind ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie, precum și ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final de energie în transporturi. Legea definește normele referitoare la schemele de sprijin, la garanțiile de origine, la procedurile administrative, la accesul producătorilor de energie din surse regenerabile la rețele.

Aspecte generale privind cadrul național de reglementare a securității în muncă

Legea nr. 10 privind supravegherea de stat a sănătății publice (2009). Prezenta lege reglementează organizarea supravegherii de stat a sănătății publice, stabilind cerințele generale de sănătate publică, drepturile și obligațiile persoanelor fizice și juridice și modul de organizare a sistemului de supraveghere de stat a sănătății publice și asigură condițiile optime pentru realizarea maximă a potențialului de sănătate al fiecărui individ pe parcursul întregii vieți prin efortul organizat al societății în vederea prevenirii îmbolnăvirilor, protejării și promovării sănătății populației și îmbunătățirii calității vieții.

Legea securității și sănătății în muncă nr. 186-XVI (2008) - reglementează raporturile juridice ce țin de instituirea de măsuri privind asigurarea securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă; stabilește principiile generale privind prevenirea riscurilor profesionale, protecția lucrătorilor la locul de muncă, eliminarea factorilor de risc și de accidentare, informarea, consultarea, participarea echilibrată, instruirea lucrătorilor și a reprezentanților acestora, precum și liniile directoare generale privind aplicarea principiilor menționate. Dispozițiile prezentei legi se aplică în toate domeniile de activitate atât publice, cât și private.

Hotărârea Guvernului nr. 353 din 05.05.2010 cu privire la aprobarea cerințelor minime de securitate și sănătate la locul de muncă – are în vizor articolului 6 din Legea securității și sănătății în muncă nr. 186-XVI din 2008 și transpune Directivele Consiliului Comunităților Europene 89/654/CEE din 30 noiembrie 1989 privind cerințele minime de securitate și sănătate la locul de muncă.

Legea nr. 1530 privind ocrotirea monumentelor (1993) indică faptul că monumentele sunt obiecte ori ansambluri de obiecte cu valoare istorică, artistică sau științifică, care reprezintă mărturii ale evoluției civilizațiilor de pe teritoriul republicii, precum și ale dezvoltării spirituale, politice, economice și sociale, și care sînt înscrise în **Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat**. Persoanele fizice și juridice care au pricinuit daune unui monument sau zonei de protecție a lui vor readuce la starea inițială și monumentul și zona lui de protecție, iar dacă acest lucru este imposibil, vor acoperi pagubele în modul stabilit de lege.

ANEXA 2 - Lista activităților planificate pentru care trebuie stabilită necesitatea efectuării evaluării impactului asupra mediului

(Anexa nr. 2. din Legea privind Evaluarea Impactului asupra Mediului nr. 86 din 2014)

1. Agricultură și acvacultură

- a) Managementul resurselor acvatice pentru agricultură, inclusiv irigarea și desecarea solului (100 hectare și mai mult)
- b) Instalații de creștere intensivă a animalelor de fermă (neincluse în anexa nr. 1, cu o capacitate de 500 de porcine și mai mult, 100 de vaci și mai mult, 10000 de păsări și mai mult)
- c) Piscicultura intensivă destinată pescuitului (10 hectare și mai mult)

2. Industria extractivă

- a) Cariere, exploatații miniere la zi și turbării (neincluse în anexa nr. 1)
- b) Exploatații miniere subterane
- c) Foraje de mare adâncime, cu excepția forajelor pentru investigarea stabilității solului, în special:
 - foraj geotermic;
 - foraj pentru depozitarea deșeurilor nucleare;
 - foraj pentru alimentarea cu apă (5000 de metri cubi pe zi și mai mult)
- d) Instalații industriale de suprafață pentru extracția cărbunelui, a petrolului, a gazelor naturale și a minereurilor, precum și a șistului bituminos (până la 500 tone de petrol pe zi sau 500000 metri cubi de gaz pe zi)

3. Industria energetică

- a) Instalații industriale pentru producerea electricității, a aburului și a apei calde (neincluse în anexa nr. 1, cu o putere de la 100 până la 300 megawați)
- b) Instalații industriale pentru transportul gazelor, al aburului și al apei calde; transmiterea energiei electrice prin cabluri aeriene (neincluse la anexa nr. 1, dar amplasate pe teritoriile ariilor naturale protejate de stat)
- c) Depozitarea la suprafață a gazelor naturale (10000 metri cubi și mai mult)
- d) Depozitarea în rezervoare subterane a gazelor combustibile (10000 metri cubi și mai mult)
- e) Depozitarea la suprafață a combustibililor fosili (10000 tone și mai mult)
- f) Bricetarea industrială a huilei și a lignitului
- g) Instalații pentru colectarea și tratarea deșeurilor radioactive (neincluse în anexa nr. 1)
- h) Instalații pentru producerea energiei hidroelectrice
- i) Instalații destinate transformării energiei eoliene în energie electrică (parcuri eoliene) cu înălțimea construcției de peste 20 m
- j) Instalații de captare a fluxurilor de CO₂ în scopul stocării geologice în conformitate cu Directiva 2009/31/CE, fluxuri care provin din instalații care nu sînt menționate în anexa nr. 1 la prezenta lege

4. Producerea și prelucrarea metalelor

- a) Instalații pentru producerea fontei sau a oțelului (fuziune primară sau secundară), inclusiv echipamente pentru turnare continuă (2,5 tone pe zi și mai mult)
- b) Instalații pentru prelucrarea metalelor feroase (2,5 tone pe zi și mai mult):
 - laminoare la cald;
 - instalații de forjare cu ciocan de forjă;
 - aplicarea unui strat protector metalic prin topire
- c) Turnătorii de metale feroase (2,5 tone pe zi și mai mult)
- d) Instalații pentru topirea, inclusiv aliajul, a metalelor neferoase, cu excepția metalelor prețioase, precum și a produselor de recuperare (rafinare, turnare prin topire etc.) (2,5 tone pe zi și mai mult)

- e) Instalații pentru tratarea de suprafață a metalelor și a materialelor plastice prin folosirea unor procedee electrolitice sau chimice
- f) Fabricarea și asamblarea autovehiculelor, inclusiv a tractoarelor, și fabricarea motoarelor pentru autovehicule, inclusiv pentru tractoare
- g) Șantiere navale
- h) Instalații pentru construcția și reparația aeronavelor
- i) Fabricarea materialului feroviar
- j) Matrițare de fond prin materiale explozibile
- k) Instalații pentru arderea și sinterizarea minereurilor metalice

5. Industria de prelucrare a mineralelor

- a) Cuptoare de cocs (distilare uscată a cărbunelui)
- b) Instalații pentru fabricarea cimentului
- c) Instalații pentru producerea azbestului și fabricarea produselor din azbest (neincluse în anexa nr. 1)
- d) Instalații pentru fabricarea sticlei și a fibrei de sticlă
- e) Instalații pentru topirea substanțelor minerale, inclusiv pentru producerea fibrelor minerale
- f) Fabricarea produselor ceramice prin ardere, în special a țiglei, a cărămizii refractare, a plăcilor ceramice, a produselor ceramice sau a porțelanului (5 tone pe zi și mai mult)

6. Industria chimică (activități neincluse în anexa nr. 1)

- a) Tratarea produselor intermediare și fabricarea preparatelor chimice (5 tone pe zi și mai mult)
- b) Fabricarea pesticidelor și a produselor farmaceutice, a vopselei și a lacurilor, a elastomerilor și a peroxidilor (5 tone pe zi și mai mult)
- c) Instalații de depozitare a petrolului, a produselor petrochimice și chimice (10000 tone și mai mult)

7. Industria alimentară

- a) Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale (1000 tone pe zi și mai mult)
- b) Ambalarea în cutii și conserve a produselor animale (20 tone pe zi și mai mult) și vegetale (15 tone pe zi și mai mult)
- c) Fabricarea produselor lactate (5 tone pe zi și mai mult)
- d) Fabricarea și malțificarea berii (5 decaltri pe an și mai mult)
- e) Fabricarea dulciurilor și a siropurilor (5 tone pe zi și mai mult)
- f) Instalații destinate sacrificării animalelor (15 tone pe zi și mai mult)
- g) Instalații industriale pentru fabricarea amidonului (5 tone pe zi și mai mult)
- h) Uzine pentru fabricarea făinii de pește și a unturii de pește (5 tone pe zi și mai mult)
- i) Fabrici de zahăr

8. Industriile textilă, a pielăriei, a lemnului și a hîrtiei

- a) Instalații industriale pentru fabricarea hîrtiei și a cartonului (neincluse în anexa nr. 1, cu o capacitate de la 50 la 200 tone pe zi)
- b) Instalații pentru pretratarea (operațiuni de spălare, înălbire, mercerizare) sau vopsirea fibrelor ori a textilelor (1 tonă pe zi și mai mult)
- c) Uzine pentru tăbăcirea pieilor brute și prelucrate (1 tonă pe zi și mai mult)
- d) Instalații pentru prelucrarea și producerea celulozei

9. Industria cauciucului

- Fabricarea și tratarea produselor pe bază de elastomeri (1 tonă pe zi și mai mult)

10. Infrastructura

- a) Amenajarea zonelor industriale
- b) Amenajare urbană, inclusiv construirea de centre comerciale (cu sisteme autonome de aprovizionare cu apă și energie termică) și parcuri publice (cu o capacitate de 300 de locuri și mai mult)
- c) Construcția de căi ferate și platforme de transbordare intermodală, precum și de terminale intermodale (neincluse în anexa nr. 1)
- d) Construcția de aerodromuri (neincluse în anexa nr. 1)
- e) Construcția de drumuri (magistrale), porturi și instalații portuare, (neincluse în anexa nr. 1)
- f) Construcția căilor navigabile interne neincluse în anexa nr. 1, lucrări de canalizare și de regularizare a inundațiilor
- g) Baraje și alte instalații destinate să rețină apa sau să o depoziteze pe termen lung (neincluse în anexa nr. 1, cu o capacitate de la 1 milion la 10 milioane de metri cubi)
- h) Linii de tramvai, căi ferate aeriene sau subterane, linii suspendate sau linii similare de o anumită categorie și folosite exclusiv sau în principal pentru transportul persoanelor
- i) Instalații de conducte pentru gaz și petrol și conducte pentru transportul fluxurilor de dioxid de carbon în scopul stocării geologice (neincluse în anexa nr. 1)
- j) Instalații de apeducte pe distanțe lungi (magistrale de 5 km și mai mult)
- k) Lucrări pentru combaterea eroziunii fluviale
- l) Sisteme de captare și de reîncărcare artificială a apei subterane (neincluse la anexa nr. 1, cu un volum de captare sau reîncărcare de 1 milion de metri cubi pe an și mai mult)
- m) Lucrări de transfer al resurselor de apă între bazine fluviale (neincluse în anexa nr. 1)

11. Alte activități

- a) Piste permanente de curse automobilistice sau piste de încercare pentru autovehicule
- b) Instalații pentru eliminarea deșeurilor (neincluse în anexa nr. 1, cu o capacitate de la 50 la 100 tone pe zi)
- c) Stații de tratare a apei uzate (neincluse în anexa nr. 1, cu o capacitate superioară celei prevăzute pentru un echivalent de la 50000 la 150000 de locuitori)
- d) Amplasamente de depozitare a nămolului industrial
- e) Depozitarea fierului vechi, inclusiv a vehiculelor casate (300 de vehicule și mai mult)
- f) Bancuri de testare pentru motoare, turbine sau reactoare
- g) Instalații pentru fabricarea fibrelor minerale artificiale
- h) Instalații pentru recuperarea sau distrugerea substanțelor explozibile
- i) Centre de ecarisaj
- j) Construirea pe căile navigabile interne a obiectivelor hidrotehnice și amenajarea șenalului navigabil

12. Turism și agrement

- a) Piste de schi, teleschiuri și telecabine și lucrări de amenajare aferente
- b) Porturi de agrement
- c) Sate de vacanță și complexuri hoteliere din afara zonelor urbane și lucrări de amenajare aferente (cu sisteme proprii de aprovizionare cu apă și energie termică, de canalizare)
- d) Terenuri permanente de camping și campinguri de rulote (cu o capacitate de 300 de autovehicule și mai mult)
- e) Parcuri de distracții (pe o suprafață de peste 10 hectare)

13. Orice modificare sau extindere a activităților enumerate în prezenta anexă, în cazul în care o astfel de modificare sau extindere îndeplinește limitele prevăzute, după caz, în prezenta Anexă.

ANEXA 3 - Domeniile și activitățile pentru care este necesară expertiza ecologică de stat
(Anexa nr.1. din Legea nr. 851 din 29.05.1996 privind expertiza ecologică)

Nr.	Categorია obiectelor, activităților
1	Agricultura și acvacultura a) Managementul resurselor acvatice pentru agricultură, inclusiv irigarea și desecarea solului (de la 50 până la 100 de hectare); b) Instalații de creștere intensivă a animalelor de fermă, cu o capacitate de la 300 la 500 de porcine, de la 50 la 100 de vaci, de la 5000 la 10000 de păsări); c) Piscicultura intensivă destinată pescuitului (de la 5 la 10 hectare)
2	Industria extractivă a) Cariere, exploatații miniere la zi și turbării (neincluse în anexa nr. 1 la Legea nr. 86/2014); b) Exploatații miniere subterane: foraj pentru alimentarea cu apă (de la 150 până la 5000 de metri cubi pe zi); c) Instalații industriale de suprafață pentru extracția petrolului, a gazelor naturale și a minereurilor, precum și a șistului bituminos (de la 100 de tone de petrol pe zi până la 500 sau de la 5000 până la 500000 de metri cubi de gaz pe zi)
3	Industria energetică a) Instalații industriale pentru producerea electricității, a aburului și a apei calde cu o putere de la 1000 kilowați până la 100 de megawați); b) Instalații industriale pentru transportul gazelor, al aburului și al apei calde; transmiterea energiei electrice prin cabluri aeriene (până la 500 de metri cubi pe zi); c) Depozitarea la suprafață a gazelor naturale (până la 10000 de metri cubi); d) Depozitarea în rezervoare subterane a gazelor combustibile (până la 10000 de metri cubi); e) Depozitarea la suprafață a combustibililor fosili (până la 10000 tone); f) Bricetarea industrială a huilei și a lignitului (până la 5 tone pe zi)
4	Producerea și prelucrarea metalelor a) Instalații pentru producerea fontei sau a oțelului (fuziune primară sau secundară), inclusiv echipamente pentru turnare continuă (de la 1,5 până la 2,5 tone pe zi); b) Instalații pentru prelucrarea metalelor feroase (de la 1,5 până la 2,5 tone pe zi): – laminoare la cald; – instalații de forjare cu ciocan de forjă; – aplicarea unui strat protector metalic prin topire; c) Turnătorii de metale feroase (de la 1,5 până la 2,5 tone pe zi); d) Instalații pentru topirea, inclusiv aliajul, a metalelor neferoase, cu excepția metalelor prețioase, precum și a produselor de recuperare (rafinare, turnare prin topire etc.) (de la 1,5 până la 2,5 tone pe zi); e) Instalații pentru tratarea de suprafață a metalelor și a materialelor plastice prin folosirea unor procedee electrolitice sau chimice; f) Instalații pentru fabricarea și asamblarea autovehiculelor, inclusiv a tractoarelor, și fabricarea motoarelor pentru autovehicule, inclusiv pentru tractoare
5	Industria de prelucrare a mineralelor a) Instalații pentru producerea azbestului și fabricarea produselor din azbest (neincluse în anexa nr. 1 la Legea nr. 86/2014); b) Instalații pentru fabricarea sticlei și a fibrei de sticlă;

	c) Instalații pentru topirea substanțelor minerale, inclusiv pentru producerea fibrelor minerale; d) Fabricarea produselor ceramice prin ardere, în special a țiglei, a cărămizii refractare, a plăcilor ceramice, a produselor ceramice sau a porțelanului (de la 3 până la 5 tone pe zi)
6	Industria chimică a) Tratarea produselor intermediare și fabricarea preparatelor chimice (de la 3 la 5 tone pe zi); b) Fabricarea pesticidelor și a produselor farmaceutice, a vopselei și a lacurilor, a elastomerilor și a peroxidilor (de la 1 la 3 tone pe zi)
7	Industria alimentară a) Fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale (de la 10 până la 1000 de tone pe zi); b) Ambalarea în cutii și conserve a produselor animale (de la 2,5 la 20 de tone pe zi) și vegetale (de la 5 la 15 tone pe zi); c) Fabricarea și malțificarea berii (până la 5 decaltri pe an); d) Fabricarea dulciurilor și a siropurilor (de la 2,5 la 5 tone pe zi); e) Instalații destinate sacrificării animalelor (de la 5 la 15 tone pe zi); f) Uzine pentru fabricarea făinii de pește și a unturii de pește (de la 2, 5 la 5 tone pe zi)
8	Industria textilă, a pielăriei, a lemnului și a hârtiei a) Instalații pentru pre-tratarea (operațiuni de spălare, înălbire, mercerizare) sau vopsirea fibrelor ori a textilelor (de la 500 kg până la 1 tonă pe zi); b) Uzine pentru tăbăcirea pieilor brute și prelucrate (de la 500 kg la 1 tonă pe zi); c) Instalații pentru prelucrarea și producerea celulozei
9	Industria cauciucului Fabricarea și tratarea produselor pe bază de elastomeri (de la 500 kg la 1 tonă pe zi)
10	Infrastructura a) Baraje și alte instalații destinate să rețină apa sau să o depoziteze pe termen lung (cu o capacitate de la 10000 până la 1 milion de metri cubi); b) Rețele de apeducte cu instalații de pompare și tratare (pentru un echivalent mai mic de 50000 de locuitori); c) Rețele de canalizare și stații de epurare a apei uzate cu o capacitate superioară celei prevăzute pentru un echivalent mai mic de 50000 de locuitori; d) Instalații pentru eliminarea deșeurilor, cu o capacitate mai mică de 50 de tone pe zi; e) Lucrări pentru combaterea eroziunii pluviale și restabilirea terenurilor (de la 1,5 ha)
11	Turismul și agrementul a) Zone de agrement; b) Sate de vacanță și complexe hoteliere din afara zonelor urbane și lucrări de amenajare aferente (cu sisteme proprii de aprovizionare cu apă și energie termică, de canalizare); c) Terenuri permanente de camping și campinguri de rulote (cu o capacitate de la 50 la 300 de autovehicule); d) Parcuri de distracții (pe o suprafață de la 3 la 10 hectare)

ANEXA 4 – Fișa de mediu

"Fișa de verificare de mediu"(se completează pentru toate proiectele de către solicitanți) - *Partea I*

Număr de identificare:	
Titlul proiectului:	
Raionul/localitatea:	
Beneficiar:	
Tipul activității:	
Activitățile propuse în proiect (denumirea fiecărei lucrări, operațiuni): 1. 2. 3. ...	Indicatori pentru fiecare activitate (unități, metri pătrați, litri, tone, capacitate etc.)

Beneficiar: _____

Semnătura: _____

Data: _____

Fișa de verificare de mediu (se completează de către expertul de mediu) – *Partea II:*

<i>Categoria de mediu a proiectului (cat.II sau cat.III):</i>	
<i>"Evaluarea de mediu (chestionarul de mediu)/Planul de Management de Mediu/Planul de Monitorizare de Mediu" sunt necesare (Da sau Nu):</i>	
<i>"Fișa de verificare a măsurilor de mediu indicate pentru proiectele de scară mică" este necesară (Da sau Nu):</i>	
<i>Momente specifice, necesare de a fi abordate:</i>	

Expert de mediu: _____

Data: _____

ANEXA 5 – Chestionar privind impactul activităților socio-economice asupra mediului

"CHESTIONAR PRIVIND IMPACTUL ACTIVITĂȚILOR SOCIO-ECONOMICE ASUPRA MEDIULUI"

În cadrul programului:

.....

Chestionarul privind impactul activităților socio-economice asupra mediului are drept scop evaluarea condițiilor de bază, specifice mediului natural și antropic din aria de implementare a proiectului; identificarea impactului potențial al activităților și proceselor din proiect asupra componentelor de mediu și securității umane - prin respectarea standardelor și cerințelor din domeniu; și dezvoltarea planului de prevenire, evitare/minimizare și monitorizare a impactului activităților proiectului asupra mediului, în contextul obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Vă rugăm să completați chestionarul, cu indicarea informațiilor necesare la fiecare rubrică:

I. Informații generale:

Numărul proiectului:	
Titlul proiectului:	
Localitatea:	
Beneficiar:	
Tipul activității:	
Numele/prenumele și funcția persoanei care completează chestionarul:	
Data completării:	

II. Descrierea activităților:

2.1. Obiectivul general al proiectului:

.....

2.2. Locul desfășurării activității (-lor) preconizate (descriere, imagini):

.....

2.3. Etapele și termenii de realizare ale proiectului:

Denumirea proiectului	Etapele proiectului (indicați, consecutiv, etapele de realizare ale proiectului)	Descrierea detaliată a activității (-lor) specifice fiecărei etape (cu impact asupra mediului)	Termenii de realizare (luna, anul)

III. Descrierea generală a condițiilor de mediu specifice arealului proiectului:

<i>a). Descrierea generală a condițiilor fizico-geografice:</i>	
Relief (unitatea de relief, descrierea ei)	
Sol (tipul/-urile de sol, caracteristici)	
Condiții climatice (valorile minime, medii, maxime ale temperaturii aerului, ale precipitațiilor atmosferice...)	
Ape de suprafață (descrierea unităților acvatice din regiune-râu, lac, iaz..., distanța până la ele)	
Ape subterane (caracteristicile pânzei freatice, adâncimea lor, izvoare din regiune)	
Floră și faună (zona naturală, particularități, specii rare)	
Arii protejate din regiune (denumire, suprafață, ce se protejează, distanța până la ele)	
Spații verzi urbane și rurale (denumire, suprafață, specii, distanța până la ele)	
<i>b). Descrierea generală a condițiilor specifice mediului antropic:</i>	
Modul de utilizare actuală a terenului (teren agricol, sub construcție, zonă rezidențială, industrială, comercială, zonă cu spații verzi etc.) și proprietarul terenului	
Patrimoniu cultural din apropiere (monumente istorice, arheologice, obiective protejate de stat)	
Apropierea de unități publice, diverse facilități (instituții de învățământ, spitale, unități comerciale, etc.)	
Populație (indicatori demografici, tendințe demografice)	

IV. Cerințe naționale de evaluare a impactului asupra mediului pentru activitatea (-țile) proiectului:

a). Permisele naționale sau locale aplicabile pentru această activitate, notificarea organelor competente în domeniu: partea responsabilă termenii de realizare/obținere a acestora:

Tipul de permis	Partea responsabilă	Termenii de realizare
Acord de mediu (<i>după caz</i>)		
Avizul expertizei ecologice (<i>după caz</i>)		
Proiect tehnic (<i>după caz</i>)		
Alte autorizații (se indică):		
...		

Notificarea autorităților locale/raionale din domeniu (subdiviziunile teritoriale ale Agenției de Mediu, Inspectoratul pentru Protecția Mediului; autoritatea publică locală/ primăria, alte entități) despre activitățile proiectului.		

b). Legislația națională și internațională, convenții, standarde pe care activitățile proiectului trebuie să le respecte (pentru componentele naturale: aer, apă, sol, biotă; componentele antropice: patrimoniu cultural, deșeuri rezultate din activitate, etc.):

V. Evaluarea siguranței muncitorilor - încadrați în activitatea (-tățile) proiectului și a rezidenților din regiune (dacă ați răspuns "Da" vă rugăm să descrieți):

Întrebări	Nu	Da	Explicații/Note
Este/Va fi instruit personalul implicat în activitățile proiectului în reguli generale de siguranță a muncii/ evitarea pericolelor (fizice, chimice, biologice, de incendiu, etc.) și prezența echipamentului de protecție la locul de muncă?			
Sunt/Vor fi prezente indicatoare, semnale, panouri corespunzătoare, care informează muncitorii despre regulile minime ce necesită a fi respectate la locul de muncă?			
Sunt/Vor fi prezente facilități minime igienico-sanitare întru siguranța sănătății muncitorilor?			
Vor fi expuși muncitorii la impactul pesticidelor, îngrășămintelor sau a altor substanțe toxice/periculoase (aplicate în agricultură, prezente în producție, necesare diverselor tratamente, din construcții, azbest, etc.)?			
Va fi delimitată vizual și funcțional aria/ teritoriul de implementare al activităților din proiect (gard, fâșii, benzi, panou al șantierului de construcție...)?			

VI. Identificarea posibilității producerii riscurilor de accidente, hazarde, afectarea securității proiectului (dacă ați răspuns "Da", vă rugăm să indicați denumirea lor și posibilul efect asupra activităților din proiect):

Întrebări	Nu	Da	Explicații/Note
Există careva riscuri/hazarde cu impact asupra activităților din proiect: a.) riscuri geologice cunoscute în regiune (alunecări de teren, structură instabilă a solului, cutremure de pământ, prăbușiri...)? b.) riscuri hidrologice (inundații, acumularea apei, interferența cu apeducte...)? c.) riscuri asociate schimbărilor climatice (valuri de frig, de arșiță, secete, chiciură, aridizarea climei...)? d.) riscuri de accidente de circulație (interacțiunea activităților preconizate cu diverse căi de transport/ trafic de vehicule, căi pietonale...)? e.) riscul de producere a incendiilor, exploziilor (materiale inflamabile, deversări accidentale, interferență cu sisteme de transport a gazelor naturale, linii electrice...)? f.) riscul de defectiune sau instalare-montare incorectă a articolelor? g.) alte riscuri identificate în teritoriu.			
Sunt/Vor fi prezente măsurile de prevenire și de răspuns/reacție la posibile accidente și hazarde identificate (măsuri preventive, instruirii, planuri de urgență...)?			

VII. Impactul activității (-lor) preconizate în proiect asupra mediului natural și antropoc (dacă ați răspuns "Da" vă rugăm să descrieți):

Întrebări	Nu	Da	Explicații/Note
a). Impact asupra calității aerului			
Va induce activitatea creșterii ale emisiilor de poluanți atmosferici: a.) praf, pulberi în suspensie (de la lucrările de demolare, zdrobire, tăiere, excavare, transport, etc.);			

b.) substanțe chimice (fungine, dioxid de sulf, oxizi de azot, compuși organici volatili, metan...)? c.) creșteri ale emisiilor de carbon (de la activitatea transporturilor, din procesele de ardere a lemnului, biomasei, etc.)?			
Va include activitatea instalarea, funcționarea, mentenanța, dezasamblarea sistemelor care conțin substanțe cu impact asupra stratului de ozon (de exemplu: freon, substanțe frigorifice...)?			
Va induce activitatea creșteri ale zgomotului, prezența vibrațiilor, mirosurilor nespecifice?			
b). Impact asupra mediului acvatic			
Va influența activitatea proiectului funcționalitatea zonelor umede, lacustre, bazinelor hidrografice, acumulările de apă din apropiere?			
Va avea, ca rezultat, activitatea extragerea apelor subterane sau pomparea apelor de suprafață? Dacă da, care sunt volumele? Există autorizații în domeniu?			
Va implica activitatea scurgeri/deversări ale apelor poluate în apele de suprafață sau subterane: a). menajere (dacă da – indicați în ce tip de unități – de la suprafața terenului, în subteran, în fose amenajate, în sisteme publice de canalizare, de epurare a apei uzate, etc.)? b). rezultate din activitatea agricolă (ape poluate cu pesticide, îngrășăminte sau alte substanțe)? c). rezultate din activitatea industrială, a mini-întreprinderilor (scurgeri ale substanțelor poluante periculoase; deșeuri; solvenți; detergenți; vopsele; adezivi; fluide de foraj; alte substanțe chimice, uleiuri, hidrocarburi, beton și produse derivate, etc.)? d.) poluarea apelor pluviale cu aluviuni, particule, suspensii solide (de la			

depozitele temporare de materiale de construcție, de la excavații, de la transportare, etc.)?			
Va modifica activitatea particularitățile morfometrice ale corpurilor de apă în regiune (direcția, scurgerea, suprafața, debitul, forma, etc.)?			
<i>c). Impact asupra solului și subsolului</i>			
Vor fi necesare activități de convertire a terenurilor dintr-o categorie în alta (din/în agricol, ocupat de păduri, comercial, industrial, rezidențial, etc.)?			
Va avea, ca rezultat, activitatea extragerea resurselor naturale?			
Va deteriora activitatea profilul de sol (prin excavații, decopertări, umplere de goluri, (de)nivelare, amplasare utilități, compactare, băătorire, etc.)?			
Va provoca activitatea modificări de calitate a solului sub influența poluanților (depozitarea deșeurilor, depozitarea pământului rezultat din decopertări, a materialelor de construcție, apariția eroziunii, scurgeri, infiltrații ale apelor uzate, etc.)?			
<i>d). Impact asupra florei și faunei</i>			
Va include activitatea proiectului intervenții în imediata apropiere a ariilor protejate, habitatelor valoroase, refugiiilor pentru animale; interferențe cu căile de acces și de migrare a faunei?			
Va include activitatea defrișări ale arborilor, modificări ale covorului ierbos (decopertarea, schimbarea compoziției, introducerea de noi specii, însămânțări, întrețineri etc.)? Dacă da – descrieți procesul: permis în domeniu, timp, modalitate, etc.			
Va include activitatea lucrări de plantare a arborilor, arbuștilor, amenajarea spațiilor verzi (dacă da – indicați speciile utilizate și modalitatea de plantare)?			
Va implica activitatea recoltarea produselor forestiere nelemnoase (ciuperci, plante medicinale, melifere,			

diverse ierburi, fructe de pădure, melci ...)?			
<i>e). Impact asupra peisajelor</i>			
Vor afecta lucrările preconizate percepția vizuală a peisajului (priveliștea rezidenților) din aria proiectului?			
Vor determina lucrările preconizate forme de impact asupra peisajului (deteriorare, modificare, diminuare...)?			
<i>f). Elemente de sustenabilitate a mediului, managementul deșeurilor</i>			
Se va axa proiectul pe reducerea consumului de energie, eficiență energetică sau preferințe pentru sursele regenerabile de energie?			
Se va axa proiectul pe consumul sustenabil de apă (sisteme de irigare prin picurare, acumularea apelor pluviale și nivale, etc.)?			
Vor fi vizate în proiect abordările sustenabile/ecologice în construcție (utilizarea materialelor ecologice, eficiente energetic, inovative, produse din materiale reciclabile, de proveniență locală, reutilizarea unor materiale etc.)?			
Se va axa proiectul pe promovarea speciilor autohtone, edificatoare de ecosisteme naturale în țară?			
Ce tipuri de deșeuri (după proveniență) vor rezulta din activitatea (-tățile) proiectului?			
Care etape ale managementului deșeurilor vor fi prezente în proiect (colectare, transportare, reutilizare/reciclare, tratare, eliminare printr-o unitate specializată, depozitare...)? Cine va fi responsabil de aceste procese?			
Există/Se preconizează instalarea unui sistem de colectare separată a diferitor tipuri de deșeuri?			
Va necesita activitatea acumularea și gestionarea deșeurilor toxice, periculoase (azbest, bifenil			

poli-clorurați, metale grele din baterii, acumulatori, substanțe și gaze toxice din becuri și alte surse de iluminat, etc.)?			
<i>g). Impactul asupra patrimoniului cultural</i>			
Există pe/în apropierea terenului site-uri culturale, istorice, monumente protejate de stat? Dacă da, care este distanța de acestea? Care este planul pentru evitarea perturbațiilor/deteriorărilor?			
Există în aria proiectului localități, zone, cartiere purtătoare de culturi sau valori etnice/ tradiționale deosebite/ unice/ reprezentative? Dacă da, cum va influența proiectul asupra lor și care este planul de protecție aplicabil acestora?			
<i>h). Impactul asupra populației și așezărilor umane</i>			
Va prezenta proiectul riscuri pentru sănătatea și siguranța comunității/ populației din regiune (cauzate de transportarea, depozitarea, utilizarea, eliminarea de materiale explozibile, combustibile, substanțe chimice, pesticide, prăbușiri, surpări, iluminări intense, poluare termică, unde electromagnetice etc.)?			
Va cauza proiectul dislocarea sau strămutarea temporară, involuntară a populației?			
Va induce proiectul efecte directe sau indirecte asupra demografiei, condițiilor sociale, socio-economice din zonă? Dacă da - indicați impactul (pozitiv, negativ) a proiectului asupra aspectelor socio-economice?			

ANEXA 6 - Fișa de verificare a măsurilor de mediu indicate pentru proiectele de scară mică

"Fișa de verificare a măsurilor de mediu indicate pentru proiectele de scară mică"

1. Denumirea proiectului:
2. Descrierea locației (amplasament, hartă, descriere geografică/socială):
3. Activități preconizate:
4. Cadrul legal - documente legale aplicabile activităților preconizate în cadrul proiectului – *după caz* (acte normative, autorizații, avize, permise, contracte, acordul rezidenților, consultări publice etc.):
5. Măsurile propuse de evitare, atenuare a impactului activităților din proiect asupra mediului (firma prestatoare de servicii/antreprenorul angajat în realizarea activităților din proiect se va obliga să respecte măsurile propuse):

La acest punct, se vor indica informațiile corespunzătoare din "Măsurile propuse de atenuare a impactului activităților socio-economice asupra mediului" - Anexa 7, după modelul:

Activitatea	Parametrul	Măsuri de evitare, atenuare a impactului asupra mediului (cu monitorizarea lor în teritoriu)

Antreprenor: _____ Semnătura: _____

Beneficiar: _____ Semnătura: _____

Data: _____

ANEXA 7 - Măsuri propuse în evitarea, atenuarea impactului activităților socio-economice asupra mediului

Activitatea	Parametrul	Măsuri de evitare, atenuare
1. Aspecte generale	Asigurarea prezenței documentației, notificărilor, consultărilor și coordonării activităților din proiect	Necesitatea obținerii tuturor avizelor în domeniul mediului, consultarea/informarea inspectoratelor de construcție și de mediu din regiune; Informarea comunităților din regiune, entităților co-interesate (în mass-media, pe site-urile accesibile publicului) despre lucrările care vor fi efectuate. Contractantul va trebui să utilizeze standardele tehnice de mediu acceptate pentru proiectare și să respecte regulamentele cu privire la mediu, sănătate și siguranță, prevăzute în legislația națională.
	Asigurarea securității și sănătății muncitorilor /rezidenților.	Respectarea cerințelor minime legislative din domeniul securității și sănătății în muncă (prezența echipamentului de protecție, instruire privind securitatea muncii, controale de rutină a mașinilor și echipamentelor, asigurarea facilităților sanitaro-igienice, etc.); Asigurarea securității locuitorilor din zonă (semnalizări, îngrădiri, informare, panouri etc.).
2. Condiții generale în procurarea bunurilor materiale	Mașini agricole, echipamente, utilaje, alte accesorii	Selectarea companiilor prestatoare autorizate în domeniu și a echipamentelor necesare în funcție de durabilitate, eficiență preț, respectarea reglementărilor tehnice, de protecție a sănătății personalului și a mediului; verificarea calității utilajului procurat, cu prezența certificatelor de garanție/ certificate de mediu/ instrucțiuni de utilizare; Toate utilajele vor respecta standardele UE de mediu pentru a evita sau a reduce la minimum poluarea. Partener de Implementare va asigura condiții adecvate pentru depozitarea și întreținerea în siguranță a fiecărei piese de echipament și utilaj achiziționat; Testarea, utilizarea, repararea și întreținerea echipamentelor și utilajelor noi se va face numai de către personalul calificat și cu experiență suficientă în acest sector/ personal instruit de către compania prestatoare. Personalul implicat în activitatea cu echipamentul nou va fi familiarizat cu cerințele minime de protecție a sănătății la locul de muncă și bunele practice din domeniu; va fi asigurat cu echipament de protecție; va cunoaște măsurile necesare evitării impactului asupra mediului.
	Substanțe periculoase/toxice (acizi, vopsele, diluanți, uleiuri, lubrifianți, etc.)	Vor fi selectate produsele inovative, prietenoase mediului; procurate de la companiile producătoare/livratoare autorizate, în ambalajele originale; În utilizarea lor se va cunoaște particularitățile chimice, impactul lor asupra sănătății, mediului, se vor utiliza echipamentele de protecție; Substanțele periculoase vor fi stocate în cutii închise ermetic, etichetate, departe de accesul copiilor și influența factorilor externi; vor fi gestionate de companii specializate în domenii.
3. Instalare/ montare, utilizare echipamente	Mașini, utilaje agricole	Beneficiarul/Partenerul de implementare va asigura condiții adecvate pentru depozitarea, păstrarea utilajului agricol: se va păstra în încăperi adecvate/special amenajate (șopron, hangar, hale metalice) sau va fi acoperit cu o prelată; pe suprafațe-baze îngrijite/rezistente/betonate; pentru a evita acțiunea negativă a factorilor

		externi (precipitații - coroziune, vânt - deflații, împrăștieri, introduceri de particule străine), cât și impactul asupra mediului (prin tasare/bătătorire, scurgeri de combustibil, lubrifianți, uleiuri pe sol); Întreținerea echipamentului agricol se va face numai de către personalul calificat sau cu experiență în domeniu; iar la sfârșitul perioadei/sezonului de activitate – mentenanța lui: de pe utilaj se vor îndepărta toate particulele/corpurile străine, se vor repara defecțiunile, se va schimba uleiul, se va minimiza presiunea pe anvelope, se va îngriji toate suprafețele metalice cu o bucată de material înmuiată în ulei sau se va pulveriza un strat subțire de ulei pentru a-l proteja de coroziune, se va depozita într-o locație adecvată (uscată, ventilată, acoperită).
	Echipament electronic și electrocasnic	Aparatele electrice și utilajul electrocasnic (instalarea/ montarea/ mentenanța lor – doar de către o persoană calificată/autorizată în domeniu, respectarea instrucțiunilor din manualul de utilizare, colectare separată/reciclarea în unități specializate – baterii, cabluri, aparatele uzate, etc.).
	Sisteme fotovoltaice	Instalarea sistemului fotovoltaic (companii specializate în domeniu; respectarea reglementărilor tehnice; prezența certificatelor de garanție; instalatori certificați și înregistrați în Registrul instalatorilor de sisteme SER – AEE; gestionarea adecvată a deșeurilor)...
	Sisteme de udare	La instalarea și utilizarea sistemului de picurare se va ține cont de următoarele impacturi (măsuri de atenuare): a) creșterea salinității solului (se va asigura drenajul apei; colectarea apei în rezervoare pentru prevenirea evaporării apei sau evacuarea apei în alte bazine acvatice; colectarea apelor pluviale și nivale); b) creșterea alcalinității (menținerea corespunzătoare a sistemelor de irigare, drenaj – se asigură o circulație și distribuție eficientă a apei); c) modificarea calității apei (evitarea contaminării cu pesticide, monitorizarea calității apei de irigație, etc.); d) reducerea biodiversității (să se faciliteze protecția și prezența faunei și florei specifice zonei), etc.
	Sere la scară mică	Efectele adverse induse de activitatea în sere mici se pot materializa prin: degradarea învelișului de sol natural; sporirea riscului de poluare a solului, apelor freactice și de suprafață; amenințări la sănătatea umană și animalelor ca rezultat al manipulării inadecvate și aplicării nejustificate a produselor de uz fito-sanitar și fertilizanților; consum sporit și pierderi de apă și energie. Întru evitarea acestor impacturi recomandăm: a) evaluarea în teren a condițiilor locale, inclusiv a învelișului de sol; b) evaluarea cantitativă și calitativă a surselor locale de apă; c) elaborarea proiectului tehnic individual; d) selectarea și instalarea utilajului adecvat; e) training și implementarea bunelor practici agricole și de întreținere; f) manipularea adecvată și aplicarea justificată a produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților; g) asigurarea folosirii raționale a resurselor de apă și energie; h) gestionarea adecvată a deșeurilor organice, etc.

4. Activități generale de reconstrucție, construcție, amenajare	Calitatea aerului	În timpul demolărilor din interior (mai sus de primul etaj) se folosește toboganul la transportarea materialului demolat; Lucrătorii care efectuează lucrările trebuie să dispună de haine de protecție și măști de respirație. Resturile de demolare se păstrează în zonă controlată și se stropesc cu apă pentru a reduce praful de moloz; Pentru transportarea oricărui alt material plin de praf la locul unde se desfășoară renovări, e necesar de a umezi sau acoperi încărcătura. În timpul forajului pneumatic/distrugere de zid se folosesc mijloace contra prafului (apă, ecrane etc.); Reducerea prafului pe teren în timpul sezonului uscat al anului se efectuează prin umezirea suprafeței solului. Mediul înconjurător, terenul adiacent (drumuri, poteci) este liber de moloz, pentru a minimiza răspândirea prafului; Pe terenul de construcție nu va fi nici o ardere deschisă a deșeurilor; Pe terenul de construcție nu va fi trafic excesiv de vehicule.
	Poluarea fonică, zgomote	Informarea directă sau prin intermediul panourilor, a tuturor părților, potențial interesate, despre activitățile proiectului, cu respectarea normelor și timpului permis/autorizat de producere a zgomotului; Echipamentele și utilajele de construcție utilizate trebuie să fie calibrate în conformitate cu standardele referitoare la emisiile de zgomot. În timpul lucrărilor, motoarele, generatoarele, compresoarele și alte echipamente mecanice, trebuie să fie închise/protejate și amplasate cât mai departe posibil de zonele rezidențiale. Respectarea cerințelor de sănătate în muncă și prezența echipamentului protector auditiv pentru lucrătorii antrenați în munca zgomotoasă.
	Poluarea locală a aerului cu hidrocarburi volatile, cu componenți gazoși (proveniți de la asfalt)	Planificarea atentă a lucrărilor de amenajare, reabilitare pentru a minimiza impactul asupra aerului și sănătății muncitorilor (condițiile climatice, orar de muncă, intensitatea muncii, tip de utilaje, echipament de protecție, etc.); Se va asigura acoperirea vehiculelor care transportă materialele de construcție, întru prevenirea/reducerea emisiilor și împrăștierea/ difuzia lor;
	Poluări ale apelor	Pe teren vor fi luate măsuri adecvate de combatere a eroziunii și prevenirea poluării apelor pluviale, indusă de depozitarea incorectă a materialelor de construcție, de la activitățile de construcție a drumului și amenajarea trotuarelor; Se va evita producerea accidentală a deversărilor de uleiuri, hidrocarburi de la utilajele, mașinile de construcție; Se va preveni producerea scurgerilor în timpul transportării/încărcării – descărcării, depozitării materialelor de construcție; Întreținerea sistemului de drenaj pentru a asigura stabilitatea solului/prevenirea eroziunii solului și, astfel, evitarea poluării apelor de suprafață cu particule solide în suspensie. Pe teren vor fi luate măsuri adecvate de combatere a eroziunii și prevenire a înnămolirii obiectelor acvatice, cum ar fi, de exemplu, instalarea obstacolelor din baloturi de paie și/sau obstacole de nisip. Metodele de gestionare a deșeurilor sanitare și a apelor uzate trebuie să fie aprobate de către autoritățile locale;

		Înainte de a fi evacuate în apele de recepție, efluenți de la sistemele individuale trebuie să fie tratate în scopul de a corespunde criteriilor minime de calitate stabilite de instrucțiunile naționale privind calitatea efluenților și de tratare a apei uzate.
	Poluări ale solului	Limitarea la maxim a zonelor afectate de organizarea de șantier; Pe cât posibil, materialul extras se va reutiliza pentru rambleierea șanțurilor și excavațiilor; Se vor evita poluările minore a solului prin scurgeri accidentale, a hidrocarburilor, uleiurilor utilizate de către utilajele, mașinile de construcție. Se va proteja solul de băătorire îndelungată, denivelări iraționale, erodarea solului; Se va asigura corectitudinea lucrărilor de reparație a trotuarelor/drumului, cu întreținerea construcțiilor de drenaj aferente drumului; Se vor amplasa containere adecvate în șantierul de construcții și în locurile de lucrări fixe și mobile, pentru colectarea tuturor tipurilor de deșeuri solide obișnuite (sticlă, hârtie, carton, ambalaje din plastic). Deșeurile obișnuite vor fi transferate în containerele companiei responsabile pentru colectarea deșeurilor menajere sau vor fi adunate de antreprenor într-o incintă utilizată formal pentru deșeuri menajere. Se vor evacua deșeurile produse, etc.
	Impact asupra vegetației, defrișarea arborilor, arbuștilor	Defrișarea arborilor, arbuștilor de-a lungul traseului pietonal se va realiza conform recomandărilor autorităților în domeniu, după primirea autorizațiilor, de către persoane competente; Se va urmări utilizarea/reciclarea materialului obținut; Nu vor fi permise lucrări pe timp de noapte; va fi interzisă colectarea, strângerea speciilor de faună și floră; Nu se va permite amenajări neautorizate pe teritoriul adiacent: gropi de gunoi/ depozite de deșeuri, etc.; Protecția vegetației în timpul acoperirii cu cuvertura bituminoasă/asfaltică sau amenajarea trotuarelor; Selectarea atentă a locurilor unde vor fi depozitate materialele de construcție, evitarea distrugerii vegetației, sistemului radicular, evacuarea deșeurilor de construcție, etc. <i>În plantarea puieților de arbori, arbuști, beneficiarul va respecta următoarele recomandări:</i> - Achiziționarea materialului săditor certificat; - Respectarea cerințelor în timpul plantării arborilor (sezonul de toamnă, puieți fără frunze, rădăcini prelucrate/fasonate, gropi adânci și largi, sol tasat și mărunțit, prezența apei, a mulciului, distanța de plantare dintre arbori, etc.); -Se vor asigura lucrări de întreținere a arborilor după plantare, în perioada de creștere și formare (lucrări de corecție a formei coroanei, mobilizarea solului în jurul arborelui, udarea, protecția contra dăunătorilor, etc.).
	Necesitatea managementului deșeurilor rezultate din activități	Vor fi identificate căile și locurile de colectare și depozitare pentru toate tipurile de deșeuri rezultate din activitățile de construcție; Deșeurile de construcție vor fi separate de deșeurile comune, organice, lichide și chimice prin sortare și depozitate în containere adecvate/specializate; Vor fi prezente măsurile de control a deșeurilor de combustibil, petrol și lubrifiante, alte substanțe periculoase; Deșeurile de construcție vor fi colectate și eliminate în mod corespunzător, de către întreprinderi autorizate în domeniu; Înregistrările de eliminare a deșeurilor vor fi menținute ca dovadă de bună gestionare a deșeurilor; Ori de câte ori este posibil, beneficiarul va reutiliza și va recicla deșeurile, etc.

	Îmbunătățirea infrastructurii (agropensiuni, pensiuni turistice, terenuri de joacă, parcuri, etc.)	În protecția mediului, pentru minimizarea impactului acestor construcții trebuie să fie urmărite îndeplinirea mai multor reguli: a) Alegerea materialelor eco-inovatoare, eficiente energetic, netoxice, sustenabile. Exemple de aceste materiale sunt: 1) cărămida, chirpiciul, lemnul, piatra naturală, fibrele naturale, care au avantajul de a fi rezistente la acțiunea factorilor atmosferici și corozivi, se realizează din materiale locale, se lucrează relativ ușor cu ele, posedă proprietăți izolante, sunt considerate materiale sănătoase/ecologice, pot fi reciclate, etc.; Dintre alte materiale de construcție, recomandăm: 2) betonul reutilizat –un agregat de beton reciclat, cu diverse componente ex.: sticla, utilizat în construcții, sau poate fi în formă mărunțită - ca moloz, ce se utilizează pentru construcția drumurilor; 3) panouri de construcție realizate din materiale reciclate (50 la sută din lemn reciclat și 50 la sută din plastic reciclat), 4) panouri fono-absorbante și fono-izolante (care servesc ca bariere de zgomot în zonele cu o mai mare intensitate fonică, realizate din sticle de plastic reciclate și coloranți ecologici). Utilizarea acestor materiale vine să se conformeze principiului de consum sustenabil, specific dezvoltării durabile, folosind eficient resursele naturale, minimizând impactul asupra mediului, accesând produsele locale, renovabile, reciclate și schimbând obiceiurile de consum; b) Depozitarea, păstrarea proprietăților materialelor de construcție (procurarea materialelor, progresiv- pe măsura necesităților; păstrarea proprietăților materialelor; evitarea poluării mediului- prin împrăstieri, scurgeri, distrugerea ambalajelor, etc.). c) Evitarea /minimizarea impactului deșeurilor rezultate din activitatea de construcție asupra componentelor de mediu (apă, aer, sol); construcțiile preconizate să respecte cerințele de amplasare față de principalele cursuri de apă, bazine hidrografice, arii protejate; reutilizarea deșeurilor de construcție; A nu pune în pericol sănătatea umană și a nu dăuna mediului: a) fără a genera riscuri pentru aer, apă, sol, faună sau floră; b) fără a crea disconfort din cauza zgomotului sau a mirosurilor; c) fără a afecta negativ peisajul sau zonele de interes special; a asigura salubritatea în zona obiectivului vizat; d) Se vor utiliza vopsele ecologice, fără adaos de substanțe sau metale grele, îndeosebi plumbul, ce are influențe negative asupra sănătății. Astfel, la procurarea vopselelor, se vor lua în considerație un șir de particularități ale ei: conținutul componentelor nocive pentru sănătate în compoziția vopselei; evaporarea acestor substanțe în timpul procesului de uscare; permeabilitatea; rezistență chimică la diferite medii corozive; riscul de incendiu; timpul de uscare. Aceste caracteristici impun prezența echipamentului de protecție în timpul lucrărilor (protejând, astfel, pielea de contactul cu vopseaua și organele respiratorii de expunerea către vaporii toxici), necesitatea aerisirii încăperii, circulația bună a aerului și păstrarea adecvată a cutiilor cu vopsea.
5. Securitatea de trafic și pietonii	Riscuri directe și indirecte pentru traficul public și de pietoni, cauzate de	În conformitate cu reglementările naționale, contractantul va asigura că șantierul de construcție este protejat în mod corespunzător, precum și traficul de construcție este reglementat. Acest lucru include, dar nu se limitează la:

	activitățile de construcție/amenajare	- Semnalizarea, semne de avertizare, bariere și indicatori de trafic: terenul va fi vizibil în mod clar și publicul este avertizat de toate pericolele potențiale; - Sistem de gestionare a traficului și instruirea personalului, în special pentru acces pe șantier și teritoriul adiacent cu trafic intens. Instalarea pasajelor și amenajarea trecerilor sigure pentru pietoni în cazuri în care traficul de construcție este intersectat; - Ajustarea timpului de lucru la traficul local, de exemplu, evitarea activităților de transport importante, în timpul orelor de vârf etc; - Gestionarea activă a traficului de către personalul instruit și vizibil pe șantier, dacă este necesar pentru trecerea în condiții de siguranță pentru public; - Asigurarea accesului continuu în condiții de siguranță în încăperi, birouri, magazine și reședințe în timpul activităților de renovare, în cazul în care clădirea rămâne deschisă pentru public, etc.
6. Materiale periculoase/toxice	Managementul azbestului	În cazul în care azbestul se află pe terenul proiectului, marcați în mod clar ca este material periculos; Atunci când este posibil, azbestul trebuie ambalat în mod corespunzător și sigilat, pentru a evita pierderi; Înainte de mutare (în cazul în care este necesar) materialul de azbest va fi tratat cu un agent de umezire, pentru a reduce praful de azbest; Materialul de azbest va fi manipulat și eliminat de către personalul calificat și cu experiență; În cazul în care materialul de azbest este stocat temporar, deșeurile ar trebui să fie în siguranță, închise în interiorul containerului și marcate în mod corespunzător; Azbestul demolat/scos nu va fi reutilizat.
	Managementul deșeurilor periculoase/toxice	Stocarea temporară a tuturor substanțelor periculoase sau toxice va fi în siguranță în containere etichetate cu detalii de compoziție, proprietățile și informația privind manipularea lor; Containerul cu substanțe periculoase ar trebui să fie ermetic închis pentru a evita scurgerile; Deșeurile sunt transportate de operatorii autorizați și la întreprinderi specializate; Vopsele cu ingrediente toxice sau solvenți, sau vopsele pe bază de plumb nu vor fi utilizate.
7. Turism	Impactul activităților turistice (agro-pensiuni, pensiuni rurale, apicole, etc.) asupra mediului	a) O parte din agropensiuni au în apropiere arii naturale protejate de stat. Fondul ariilor naturale protejate de stat este deschis parțial pentru turism. Atracțiile incluse în acest fond tradițional fac obiectul traseelor excursioniste. Fluxurile de vizitatori sunt mici, orientate pe trasee speciale, iar spațiile pentru agrement și alimentație sunt amenajate sumar. Sunt interzise un șir de activități cu impact asupra peisajelor naturale, florei și faunei, ca: aprinderea rugurilor; deplasări în afara potecilor sau rutelor amenajate; diverse construcții, amenajări, recoltarea speciilor rare, etc. Reglementările în zonele de protecție sunt diverse, pe categorii de protecție, dar toate au o zonă de protecție obligatoriu în jurul obiectului, variind ca dimensiune de la 30-50 m în cazul monumentelor naturii, la 1000-1500 m în rezervațiile științifice;

		b) În perimetrul pensiunilor agro-turistice, caselor rurale, case apicole, deseori aplicanții plantează arbori și arbuști pentru diversificarea peisajelor naturale, crearea unor spații de relaxare, umbrite natural, sporirea atracțiilor turistice, etc. În acest sens sunt recomandate plantarea speciilor autohtone, native ecosistemelor naturale din țară, prezente în pădurile temperate de foioase, cu păstrarea genofondului local și evitarea speciilor invazive, alohtone; c) În calitate de producători și deținători de deșeuri, pensiunile turistice/agroturistice, au următoarele obligații: a) valorifica deșeurile produse, aplicând principiile ierarhiei deșeurilor și anume: a) prevenirea; b) pregătirea pentru reutilizare; c) reciclarea; d) alte operațiuni de valorificare, de exemplu valorificarea energetică; e) eliminarea.
8. Clădiri și zone istorice	Patrimoniu cultural	În cazul în care clădirea are o valoare istorică, desemnată istoric, foarte aproape de un astfel de statut, sau situată într-un cartier istoric desemnat – beneficiarul trebuie să informeze autoritățile locale și să obțină aprobarea/autorizația pentru toate activitățile de construcții, în conformitate cu legislația locală și națională; Beneficiarul va asigura că artefactele sau alte posibile descoperiri în săpături sau în construcții vor fi notate, documentate, comunicate autorităților locale, lucrările pe șantier fiind stopate sau redirectionate.
9. Impacturi asupra pădurilor, ariilor protejate	Protecția ariilor naturale	Toate habitatele naturale și ariile protejate din vecinătate nu vor fi afectate sau exploatate; pentru tot personalul vor fi strict interzise vânătoarea, exploatarea forestieră sau alte activități dăunătoare; Arborii de dimensiuni mari din apropiere trebuie marcați și îngrijiți pentru a proteja rădăcinile și a evita orice deteriorare a arborilor; Zonele umede adiacente și râulețele de apă vor fi protejate de scurgeri de eroziune și sedimente prin diferite măsuri de reducere a aluviunilor (instalarea obstacolelor din baloturi de paie, fân, garduri, baraje, valuri etc.); Sunt interzise orice activități economice, cu impact asupra componentelor din ariile protejate; Nu va fi nici o amenajare neautorizată pe teritoriul adiacent: gropi de gunoi, cariere, depozite de deșeuri, etc.
	Impactul activităților turistice (agro-pensiuni, pensiuni rurale, apicole, etc.) asupra mediului	a) O parte din agropensiuni au în apropiere arii naturale protejate de stat. Fondul ariilor naturale protejate de stat este deschis parțial pentru turism. Atracțiile incluse în acest fond tradițional fac obiectul traseelor excursioniste. Fluxurile de vizitatori sunt mici, orientate pe trasee speciale, iar spațiile pentru agrement și alimentație sunt amenajate sumar. Sunt interzise un șir de activități cu impact asupra peisajelor naturale, florei și faunei, ca: aprinderea rugurilor; deplasări în afara potecilor sau rutelor amenajate; diverse construcții, amenajări, recoltarea speciilor rare, etc. Reglementările în zonele de protecție sunt diverse, pe categorii de protecție, dar toate au o zonă de protecție obligatoriu în jurul obiectului, variind ca dimensiune de la 30-50 m în cazul monumentelor naturii, la 1000-1500 m în rezervațiile științifice; b) În perimetrul pensiunilor agro-turistice, caselor rurale, case apicole, deseori aplicanții plantează arbori și arbuști pentru diversificarea peisajelor naturale, crearea unor spații de relaxare, umbrite natural, sporirea atracțiilor turistice, etc. În acest sens sunt recomandate plantarea speciilor autohtone, native ecosistemelor

		naturale din țară, prezente în pădurile temperate de foioase, cu păstrarea genofondului local și evitarea speciilor invazive, alohtone; c) În calitate de producători și deținători de deșeuri, pensiunile turistice/agroturistice, au următoarele obligații: a) valorifica deșeurile produse, aplicând principiile ierarhiei deșeurilor și anume: a) prevenirea; b) pregătirea pentru reutilizare; c) reciclarea; d) alte operațiuni de valorificare, de exemplu valorificarea energetică; e) eliminarea.
	Reamenajarea spațiilor verzi urbane și rurale	Se va evita/minimiza impactul activităților asupra lor (reducerea spațiului verde de interes public; construcții ilegale și incompatibile cu spațiul verde; limitarea accesului cetățenilor la spațiu verde; poluarea spațiilor verzi, etc.); Se vor promova speciile arboricole autohtone în reamenajarea spațiilor verzi; se va evita introducerea speciilor alohtone, invazive sau a celor neadaptate condițiilor naturale din regiune.
	Zonele și fîșiile riverane de protecție a apelor	Reglementarea și limitarea activităților economice și promovarea practicilor durabile de utilizare a terenului în zonele și fîșiile de protecție a apelor; Se va evita sporirea poluării și pierderea resurselor de apă; degradarea obiectelor și ecosistemelor acvatice; intensificarea proceselor de eroziune, deteriorarea infrastructurii hidrotehnice ; încălcarea regimului de protecție, folosirea ilegală a resurselor de apă; limitarea accesului la resursele de apă etc.
10. Managementul deșeurilor	Deșeuri	1) Gestionarea deșeurilor se realizează prin metode și procedee ce nu pun în pericol sănătatea populației și mediul înconjurător, iar autoritățile competente autorizează și controlează activitățile de recuperare și eliminare a deșeurilor, urmărind ca acestea: a) să nu prezinte riscuri pentru apa, aer, sol, flora și fauna; b) să nu producă poluare fonică sau miros neplăcut; c) să nu afecteze peisajele sau zonele protejate; 2) Persoanele fizice care desfășoară activități economice au următoarele obligații: a) să depună separat deșeurile și ambalajele reciclabile acolo unde există recipiente special destinate acestui scop; b) să nu abandoneze și să nu depoziteze deșeurile în afara locurilor destinate acestui scop; c) să realizeze măsurile de decontaminare și refacere a mediului poluat de deșeuri, prescrise de autoritățile competente; d) să suporte costurile aferente gestionării deșeurilor, precum și pagubelor aduse populației, agenților economici și instituțiilor prin gestionarea defectuoasă a deșeurilor. 3) Toate vehiculele scoase din uz și, pe cât este posibil din punct de vedere tehnic, toate părțile uzate, înlăturate la repararea vehiculelor pentru transport, sunt supuse colectării și transmiterii la stațiile de colectare 4) Gestionarea uleiurilor uzate se realizează astfel încât să se asigure că: a) uleiurile uzate sunt colectate separat, dacă acest lucru este posibil din punct de vedere tehnic; b) uleiurile uzate sunt tratate cu respectarea prevederilor

		c) în cazul în care acest lucru este posibil din punct de vedere tehnic și viabil din punct de vedere economic, uleiurile uzate cu caracteristici diferite nu se amestecă, iar uleiurile uzate nu se amestecă cu alte tipuri de deșeuri sau substanțe, dacă o astfel de amestecare împiedică tratarea lor. 5) Colectarea, transportul și păstrarea anvelopelor uzate se realizează separat, prin intermediul unei rețele de colectare a cauciucurilor uzate, formată din centre de deservire tehnică a automobilelor, centre comerciale auto, parcuri și alte obiecte autorizate. Legea privind deșeurile interzice orice tip de incinerare și coincinerare a acestora, fiind aplicate sancțiuni; promovarea bunelor practici în gestionarea anvelopelor uzate (reșaparea, retăierea, reciclarea, utilizarea în mod ingenious, piroliza); 6) Deșeurile de echipamente electrice și electronice se vor colecta separat, cu recuperarea și reciclarea lor prin companii specializate, depozitarea în containere speciale, reutilizarea unor piese, etc.; 7) În procesul de gestionare a deșeurilor de baterii și acumulatori se interzice: a) abandonarea bateriilor și acumulatorilor uzați sau a componentelor solide ale acestora; b) deversarea electrolitului din acumulatorii uzați pentru autovehicule pe sol, în apele de suprafață, apele subterane și în sistemele de canalizare; c) deteriorarea carcaselor bateriilor și acumulatorilor uzați. Gestionarea bateriilor și acumulatorilor, precum și a deșeurilor acestora, se efectuează la stația de tratare, după o schemă de valorificare materială a deșeurilor de baterii și acumulatori, autorizat de către autoritățile competente; 8) Deșeurile de ambalaje (se supun prevederilor prezentei legi toate ambalajele puse la dispoziție pe piață, indiferent de materialul din care au fost realizate și de modul lor de utilizare în activitățile economice, comerciale, în gospodăriile private sau în orice alte activități, precum și toate deșeurile de ambalaje care nu mai corespund scopului pentru care au fost fabricate, indiferent de modul de generare, de recuperare, de depozitare, de reciclare sau de valorificare). Principiile specifice activității de gestionare a deșeurilor de ambalaje sunt: a) prevenirea producerii deșeurilor de ambalaje; b) reutilizarea ambalajelor; c) reciclarea deșeurilor de ambalaje; d) alte forme de valorificare a deșeurilor de ambalaje care reduc cantitățile eliminate prin depozitare finală; Deșeurile de plastic, peliculă, sticlă, carton, cutii și alte ambalaje vor fi colectate separat în containere speciale, transportate de către beneficiar către unități de reciclare sau se va încheia un contract cu o firmă specializată în managementul deșeurilor. 9) Sistemele fotovoltaice sunt alcătuite din elemente ce trebuie reciclate.
	Materii organice	1) Se vor colecta separat deșeurile ce conțin materie organică (părți vegetale, produse ale activității animaliere, produse organice menajere, etc.);

		2) Materialul organic rezultat din activitatea tăietoarelor, mărunțitoarele va fi utilizat integral, fie în agricultura ecologică (mulci), ca substrat pentru depozitarea legumelor, ca îngrășământ natural, fie ca material energetic în încălzirea caselor/încăperilor în sezonul rece; 3) Se va promova și utiliza compostarea materiei organice (la cald sau la rece), cu introducerea îngrășămintelor obținute în sol; 4) Se va interzice arderea materiilor organice întru evitarea poluării aerului și degradarea solului.
Asistență consultativă		Dezvoltarea capacităților partenerilor de implementare prin informare, conștientizare și diseminarea practicilor sustenabile de mediu, cu promovarea tehnologiilor, utilajelor, procedeele eco-inovative; organizarea sesiunilor de informare, training-uri, seminare, consultații etc., în scopul perfecționării managementului ecologic și sustenabilității post-implementare; Oferirea suportului informațional, explicativ managerilor din GAL-uri/ potențialilor beneficiari ai proiectelor, despre procedura evaluării de mediu a proiectelor, la etapa de informare, aplicare la concurs; Identificarea corectă a cerințelor legale corelate activităților din proiect (tipul de permis, procedura de obținere, modelele de cerere, cost, entități implicate, etc.) la etapa inițială/pre-implementare; Elaborarea unor ghiduri/ note informative/ broșuri privind procedura de evaluare de mediu, aplicată în cadrul SF PL în Moldova; Identificarea și oferirea exemplurilor de proiecte din GAL-ri implementate cu succes (planificarea corectă a activităților, organizarea eficientă a timpului, planificarea costurilor permiselor/ avizelor în devizul de cheltuieli etc.) din punct de vedere a cerințelor de mediu și alte acte; Identificarea oportunităților și beneficiilor socio-economice și de protecție a mediului în urma respectării cerințelor de mediu (profit, evitarea achitării amenzilor; obținerea îngrășămintelor organice proprii; inițiative de conservare a energiei, infrastructură durabilă, rentabilizarea afacerii în timp scurt vizibilitatea/ promovarea afacerii etc.); Conlucrarea cu alte entități din domeniul Mediului pentru înlăturarea neclarităților în procesul de implementare a proiectelor, etc.

ANEXA 8 – Plan de Management de Mediu

Plan de Management de Mediu (de atenuare a impactului activității (-lor) proiectului asupra mediului)

Vă rugăm să descrieți impactul identificat al activităților din proiect asupra mediului, măsurile de atenuare (care vor fi puse în aplicare, pentru a evita sau pentru a minimiza impactul asupra mediului înconjurător) și indicatorii de monitorizare pentru fiecare impact identificat. Toate riscurile ce vizează protecția mediului, sănătatea publică și cele de securitate publică, necesită o analiză suplimentară și menționare în tabelul de mai jos.

Etape/procese <i>(enumerați –le separat pe toate)</i>	Impactul identificat asupra mediului/sănătății umane <i>(un singur proces poate avea mai multe impacturi potențiale - oferă o linie separată pentru fiecare)</i>	Măsuri de atenuare <i>(pentru fiecare impact este necesară o examinare suplimentară, cu descrierea măsurilor de atenuare care vor evita sau minimiza în mod adecvat acest impac)</i>	Indicatori de monitorizare <i>(specificați indicatorii care arată dacă măsurile de atenuare se reușesc, îndeplinesc)</i>
<i>Etapa inițială</i>			
<i>Etapa de realizare a activităților din proiect</i>			
<i>Etapa de finalizare</i>			

Anexa 9 – Plan de Monitorizare de Mediu

Plan de Monitorizare de Mediu, specific activităților

(Vă rugăm să descrieți măsurile de monitorizare pentru fiecare impact descris în Planul de Management de Mediu)

Indicatori de monitorizare (specificați indicatorii din rubrica 4 a planului de mai sus, ex.: instruirii în domeniu, inspecții vizuale, remarci, condiții contractuale menționate în contractul de prestări servicii, etc.)	Monitorizare și frecvența raportării (săptămânal, lunar, pe trimestru, după instruire, etc.)	Responsabil (separați părțile responsabile de atenuare de cele responsabile de raportare, ori de câte ori este cazul)	Comentarii (ex.: tipul de rapoarte, generate de procesul de atenuare, monitorizare și raportare)

Implementator (beneficiar):

Data:

Antreprenor (firma prestatoare):

Data:

Aprobat de către: Solidarity Fund PL în Moldova

Data:

Anexa 10 – Scrisoare de confirmare a implementării adecvate a recomandărilor de mediu

Scrisoare de confirmare a implementării adecvate a recomandărilor de mediu (conform PMM/Fișei de Mediu)	
Denumirea proiectului:	
Număr de identificare:	
Localitatea:	
Beneficiar/ Partener de implementare:	
Executorul lucrărilor:	
Tipul activității:	
Către (GAL, APL, donator...) :	
Data:	

Prin prezenta, expertul de mediu din cadrul "Solidarity Fund PL în Moldova", confirmă că în cadrul proiectului au fost respectate măsurile de evitare, atenuare a impactului activităților socio-economice asupra componentelor de mediu indicate în cadrul PMM/Fișei de Mediu, pe parcursul tuturor etapelor de implementare a proiectului (document însoțit de imagini din teren):

1. **Etapa inițială**

2. **Etapa de realizare a activităților din proiect**

3. **Etapa de finalizare**

Predarea obiectului/recepționarea lucrărilor/ transmiterea activității a avut loc în data de....

Beneficiar/Implementator: _____

Expert de mediu: _____

Data: _____

Aprobat de către "Solidarity Fund PL în Moldova" _____

Data: _____